

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนเรื่อง หลักการใช้ภาษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างรูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์และการสอนปกติ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 4
  - 1.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
  - 1.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
  - 1.4 กระบวนการเรียนรู้
2. แผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.2 รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.3 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.4 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.5 ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.6 ข้อเสนอแนะในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้
3. หลักการใช้ภาษา
  - 3.1 ธรรมชาติของภาษา
  - 3.2 ไวยากรณ์ภาพพจน์
  - 3.3 คำราชาศัพท์
  - 3.4 สำนวนสุภาษิต
4. การเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 4.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ
  - 4.3 เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ
5. การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์
  - 5.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์
  - 5.2 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์
  - 5.3 รูปแบบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์

6. การสอนปกติ
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 7.2 ผลสัมฤทธิ์ที่เกี่ยวกับทักษะภาษาและหลักการใช้ภาษา
  - 7.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. เจตคติต่อการเรียน
  - 8.1 ความหมายของเจตคติต่อการเรียน
  - 8.2 ประเภทของเจตคติ
  - 8.3 องค์ประกอบเจตคติ
  - 8.4 การเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ
  - 8.5 ประโยชน์ของเจตคติ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 4

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 2-3) ได้กำหนดไว้ว่า ให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการ และความรับผิดชอบต่อสังคมยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นไปตามนโยบาย การจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 4)

- 1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
- 1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือ ว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
- 1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัด การเรียนรู้เป็น การจัดการศึกษาที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุก กลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. ความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมที่ เป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ตั้งงามให้สังคม

การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ แล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า

ของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งต้องพยายามนำกระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ปิดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น การบูรณาการการสอนแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบโครงการ

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนได้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้จากการวัดและประเมินผลทั้งในระดับชั้นเรียนระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การวัดและประเมินการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือไม่เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินใน

ระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่จะทำให้อะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครู ผู้สอน จะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม สามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น การที่ผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอน ซ้อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

3. การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 17 – 30) กล่าวถึงสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ 6 มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคมและชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3. กระบวนการเรียนรู้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 22–24) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ จุดหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนของบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจาก ผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

2. คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดการประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกฝนการเป็นผู้นำ

และผู้ตามลักษณะของโครงการ เป็นเรื่องของการศึกษาค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษาวิเคราะห์ ใช้ทักษะกระบวนการ

3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนสามารถ นำความรู้ ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่างๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงการ ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรม ในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมี วิจารณ์ถกเถียงในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารโดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน และชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้วาที การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทยเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรายงาน การจัด

แสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้ จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะทางภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดแสดง เป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้สอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของผู้เรียนและธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ที่เรียน เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 17) ให้ความหมายของแผนการสอนว่าเป็น การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง โดยกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนสื่ออุปกรณ์ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 1) กล่าวถึงความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ผลการเตรียมการอย่างเป็นรูปธรรมของการแปลงหลักสูตรสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน แผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้อันสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จะต้องให้ความสำคัญ มีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งเห็นภาพรวมและขั้นตอนของการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นิเทศ หรือบริหารการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

รุจิรี ภูสาระ (2547, หน้า 129) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นการแสดงการจัดการเรียนตามบทเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายสัปดาห์หรือรายวัน ซึ่งโดยปกติแล้วมักจะพัฒนามาจากหน่วยการเรียนรู้

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อแจกแจงรายละเอียดของหลักสูตร ทำให้ครูผู้สอนสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการนำวิชาที่จะต้องสอนตลอดปีการศึกษา มาสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการสอน โดยกำหนดวิธีสอน สื่ออุปกรณ์ การวัดผลประเมินผล เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด

ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดว่าจะต้องเลือกใช้กิจกรรม กระบวนการเรียนการสอนลักษณะใดจึงสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญดังต่อไปนี้

วัฒนาพร ระจับทุกข์ (2542, หน้า 2) กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น
3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
4. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอผลงานทางวิชาการได้

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพราะแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เอื้อและตอบสนองต่อความต้องการ ความรู้ความสามารถของนักเรียน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจ

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 18) กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุดโดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนดำเนินตามกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้

2. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาคำตอบเอง หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากการเป็นผู้สอน หรือผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้นักเรียนเป็นคนหาคำตอบด้วยตนเอง

3. เป็นแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ มุ่งให้นักเรียนรับรู้และนำไปใช้ได้จริงเป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น

2. รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมและลักษณะของสิ่งแวดล้อมของครูผู้สอนแต่ละคน มีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบตาราง โดยจัดรายละเอียดของเนื้อหาไว้ในตาราง

ตาราง 1 รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้

สาระสำคัญ	จุดประสงค์ การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้	การวัดและ ประเมินผล
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

ที่มา: (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 34)

2.2 รูปแบบบรรยาย เขียนรายละเอียดและขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียงเป็นข้อได้แก่ การจัดหัวข้อของจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลเรียงตามลำดับก่อนหลัง (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 49)

กลุ่มสาระ.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....

ชื่อแผน.....เวลา.....ชั่วโมง

1. จุดประสงค์.....
2. สาระการเรียนรู้.....
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้.....
4. กระบวนการวัดและประเมินผล.....
5. แหล่งการเรียนรู้.....

2.3 รูปแบบแผนการสอนที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กาญจนา วัฒายุ, 2548, หน้า 87-88)

2.3.1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.3.2 สารระการเรียนรู้

2.3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้

- จุดประสงค์ปลายทาง

- จุดประสงค์นำทาง

2.3.4 เนื้อหาสาระ

2.3.5 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.6 สื่อและแหล่งเรียนรู้

2.3.7 กระบวนการวัดและประเมินผล

2.3.8 กิจกรรมเสนอแนะ

2.3.9 บันทึกผลหลังสอน

3. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

กาญจนา วัฒายุ (2548, หน้า 88-94) เสนอขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง

2. ระบุสาระการเรียนรู้

3. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

4. กำหนดเนื้อหาสาระ

5. กำหนดกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6. กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้

7. กำหนดกระบวนการวัดและประเมินผล

เขมรัฐ โตไทยะ (2540, หน้า 12) เสนอขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารการค้นคว้า เช่น ศึกษาหลักสูตร ศึกษาคู่มือหลักสูตร

2. ศึกษาแนวการสอน การวัดผลและประเมินผล

3. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการผสมผสานเนื้อหาและจุดประสงค์ของหลักสูตรหลักจิตวิทยา นวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ และปัจจัยความพร้อมของโรงเรียน ตลอดจนความต้องการของชุมชนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ครูมีทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้มากที่สุด

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเตรียมการสอนมีหลายรูปแบบมีได้กำหนดแบบใดแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสะดวกในการใช้หัวข้อหรือองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีดังนี้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 49) กำหนดรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนว่าควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์
2. สาระการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. กระบวนการวัดและประเมินผล

เขมรรัฐ โดไทยะ (2540, หน้า 13-41) เสนอรายละเอียดของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ว่า

1. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด หรือสรุปเนื้อหา สาระสำคัญหรือความคิดรวบยอด หมายถึง ความคิดความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยสรุปเป็น แก่นสารหรือเนื้อหาที่สำคัญเพื่อให้เป็นแนวทางหรือจุดเน้นของเรื่องที่เรียน ดังนั้นการเขียนสาระสำคัญควรเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ ให้สรุปเนื้อหาอ่านแล้วเข้าใจ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่มีมุ่งหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

3. เนื้อหา หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนมี 2 ลักษณะคือ เนื้อหาหลักและเนื้อหาย่อยหรือเนื้อหาโดยละเอียดกำหนดขึ้น โดยศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและต้องคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหา ความสัมพันธ์ของเนื้อหา ระดับผู้เรียนและเวลาเรียน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมระหว่างครูกับนักเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ และได้รับประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ คือ การให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำและปฏิบัติให้เห็นผลของการกระทำเป็นประสบการณ์ตรง ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

4.1 ชื่นนำ หรือการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมทบทวนความรู้เดิมเร้าความสนใจเข้าสู่การเรียนในบทเรียนใหม่

4.2 ชื่นสอน เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อสนองจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้

4.3 ชั้นสรุปหรือการสรุป เป็นการสรุปบทเรียนเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ผู้เรียน

5. ทักษะกระบวนการที่นักเรียนได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้สรุปได้ คือ

5.1 ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นทักษะกระบวนการที่รวบรวมวิธีสอนต่างๆ เข้าด้วยกัน การสอนไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับขั้น

5.2 กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดมักใช้สอนคำนิยามศัพท์และแนวคิด

5.3 กระบวนการสร้างความตระหนัก เป็นกระบวนการขั้นหนึ่งของทักษะกระบวนการ 9 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ เห็นความจำเป็น ความสำคัญของปัญหา

5.4 กระบวนการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้ลงมือสัมผัสกับปัญหาด้วยตนเอง

5.5 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการทางปัญญา

5.6 กระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการหาคำตอบหรือปัญหา

5.7 กระบวนการกลุ่มฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกัน

5.8 กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยการสอนทักษะการคิดคำนวณ และการสอนทักษะการแก้ปัญหาใจหาย

5.9 กระบวนการสร้างเจตคติ เป็นการสร้างความรู้สึกที่พึงพอใจ ชื่นชมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

5.10 กระบวนการสร้างค่านิยม เป็นการฝึกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ แยกแยะการกระทำที่ดีหรือไม่ดีได้

5.11 กระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ

6. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์หรือวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สื่อการสอนมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

6.1 กระตุ้นความสนใจของนักเรียนในเรื่องที่จะเรียน

6.2 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการสังเกตและปฏิบัติจริง

6.3 ให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน

6.4 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น

6.5 สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน

6.6 สร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้

7. การวัดและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบหลังจากการเรียนไปแล้วว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่คาดหวังหรือไม่ เนื่องจากการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีการประเมินเป็นระยะโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและวิธีการสอน เพื่อตัดสินผลการเรียนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

8. เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร มีทักษะตามจุดมุ่งหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องบอกรายละเอียดของวิธีการวัดผล เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การสนทนา เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต เป็นต้น

9. ภาคผนวก การเขียนภาคผนวกเป็นการจัดทำในส่วนที่เพิ่มเติมให้แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีความสมบูรณ์และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน ได้แก่ รายละเอียดเนื้อหาหรือใบความรู้ วิธีดำเนินกิจกรรมต่างๆ รูปภาพ บัตรคำ ข้อสอบ แผนภูมิ แผนที่ ใบงาน รายชื่อเอกสารอ้างอิง เพลง เป็นต้น ดังนั้นครูผู้สอนควรพิจารณาว่าสิ่งที่ควรเพิ่มอะไรมาหรือไม่เพียงใดให้เหมาะสมที่สุด

10. ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาและข้อเสนอแนะหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยบันทึกข้อมูล สภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้สอน พฤติกรรมของนักเรียน กิจกรรมสื่อการเรียน เครื่องมือวัดและประเมินผล รวมทั้งระยะเวลาจัดกิจกรรมแต่ละอย่าง แนวทางการบันทึกผลการใช้แผนมี 2 ลักษณะ คือ เขียนเป็นความเรียง หรือเขียนเป็นข้อๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสิ่งที่ควรเพิ่มเติมแก้ไข เพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะ

4. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการปรับปรุงแผนและพัฒนาการสอนตามที่ วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, หน้า 170-171) กล่าวถึงการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า เมื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วควรมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ครบคลุมเพื่อการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาจดำเนินการได้ 3 ระยะ คือ

1. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ เป็นการตรวจสอบว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร
2. การประเมินแผนการสอนระหว่างการนำไปใช้ เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการสังเกตและบันทึกปัญหา
3. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการใช้เป็นการประเมินว่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นำแผนไปทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์คุณภาพ และประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้ (เขมรัฐ ไต่ไทยะ, 2540, หน้า 42)

1. ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้มี
 ประสพการณ์ซึ่งอาจประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ครูผู้มีประสบการณ์ เป็นต้น

2. ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้

3. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังแผนการจัดการเรียนรู้

4. รวบรวมข้อมูลจากข้อ 2 และข้อ 3 มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผน

5. จัดทำรายงานผลการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

6. จัดพิมพ์เผยแพร่และรับฟังความคิดเห็น เสนอแนะผู้ใช้ให้พัฒนาต่อไป

5. ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 18) ได้สรุปประโยชน์
 ของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้มีความรู้ความเข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะจัดกิจกรรมและเลือก
 จัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตรงกับความมุ่งหมายของหลักสูตรส่งเสริมให้นักเรียนให้
 เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนและทันเวลา

2. ช่วยให้ผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อได้เตรียมการสอนอย่างดีแล้ว
 การสอนก็จะเป็นไปอย่างเรียบร้อย

3. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว เพราะเมื่อครูเตรียมการสอนดีเยี่ยมทำให้ผู้
 ความมั่นใจในการจัดกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนจนนักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเร็วขึ้น

4. ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน เพราะการที่ครูมีความมั่นใจในการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนและจัดได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความ
 สนุกสนานและเกิดเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน

5. ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในตัวครู เพราะมีความมั่นใจว่ามี
 การเตรียมการสอนมาอย่างดีแล้ว กระบวนการเรียนการสอนย่อมเป็นไปตามขั้นตอนอย่างมี
 ประสิทธิภาพ ผู้เรียนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครูยิ่งขึ้น

6. ถ้าครูมีความจำเป็นไม่ได้สอนด้วยตนเอง ผู้สอนแทนก็สามารถสอนแทนได้
 ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

รุจิรี ภูสาระ (2545, หน้า 167-168) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการออกแบบแผนการจัด
 การเรียนรู้ดังนี้

1. หลังจากจบแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนแล้วควรมีข้อแก้ไข หรือสิ่งที่นำ
 จะแก้ไขไว้ตอนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผน เนื่องจากเมื่อครูสอนจบในแต่ละ
 แผนแล้วครูสามารถบันทึกประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยครูอาจ
 เสนอให้เพิ่มเติมหรือลดส่วนใดส่วนหนึ่งสำหรับการสอนในครั้งต่อไป

2. ในหัวข้อการประเมินผลของครู ที่อยู่ท้ายสุดของแผนการจัดการเรียนรู้อาจจะใช้ส่วนนี้เป็นที่เสนอข้อแก้ไขเป็นความคิดเห็นในส่วนของครูเอง เช่น ความต้องการเสริมแรงในบางระดับชั้น ความเหมาะสมของสื่อและอุปกรณ์ อารมณ์ขณะสอน ความสอดคล้องของประสบการณ์การเรียนรู้ตามวิธีการของครู

กล่าวโดยสรุป คือ แผนการจัดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจะต้องให้ความสำคัญมีความรู้ความเข้าใจรวมทั้งเห็นภาพรวมและขั้นตอนของการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นี้เทศ หรือบริหารการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

หลักการใช้ภาษา

เรื่องหลักการใช้ภาษา เป็นการศึกษาเพื่อเข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 12)

การเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษา เพื่อ การสื่อสารทุกกิจกรรมของผู้เรียนจะได้สามารถจะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 22-24)

ในการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนต้องได้เรียนรู้ในเรื่องของหลักภาษาไทย เพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้ในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ อีกทั้งยังใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงมีการกำหนดสาระการเรียนรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องหลักการใช้ภาษา ใน 1 ปีการศึกษา ประกอบด้วย ความเปลี่ยนแปลงของภาษา ไวยากรณ์ของภาษา พลังของภาษา ธรรมชาติของภาษา ภาษาถิ่น ในภาษาไทย คำราชาศัพท์ ระดับการใช้ภาษา สำนวนสุภาษิต ลักษณะคำไทย คำที่มาจากภาษาอื่น ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหา 4 เรื่อง ซึ่งอยู่ในหนังสือเรียนวรรณสารศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1. ธรรมชาติของภาษา

1.1 ภาษาในความหมายอย่างแคบ คือ ภาษาพูดของคน

1.2 ทุกวันนี้ ยังมีอีกหลายภาษาที่ไม่มีภาษาเขียน

1.3 แต่ละกลุ่มกำหนดภาษาตัวเอง เสียงในแต่ละภาษาจึงมีความหมายไม่ตรงกัน

1.4 ลักษณะของภาษาทั่ว ๆ ไป

1.4.1 มีเสียงสระและพยัญชนะ (วรรณยุกต์มีบางภาษาเช่น ไทย, จีน)

1.4.2 ขยายให้ใหญ่ขึ้นได้

1.4.3 มีคำนาม, กริยา, คำขยาย

1.4.4 เปลี่ยนแปลงได้

1.5 ภาษาเปลี่ยนแปลงได้ เพราะสาเหตุหลายข้อ เช่น

1.5.1 สิ่งแวดล้อมเปลี่ยน เช่น ขายตัว ศักดินา จริต สำสอน แกล้ง ห่ม

1.5.2 การพูด ได้แก่ การกร่อนเสียง และกลมกลืนเสียง

- กร่อนเสียง เช่น "หมากพร้าว" กร่อนเป็น "มะพร้าว"

- กลมกลืนเสียง เช่น "อย่างไร" กลืนเสียงเป็น "ยังใจ"

- ภาษาต่างประเทศ เช่น สำนวน "ในความคิดของข้าพเจ้า"

- เด็กออกเสียงเพี้ยน เช่น กะหนม, ไอติม, ป้อ (พ่อ)

ลักษณะของภาษาไทย

1. จุดเด่นภาษาไทย

1.1 ภาษาคำโดด = ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปของคำ

1.2 การวางคำหลักคำขยาย ในภาษาไทยจะเอาคำหลักขึ้นก่อนแล้วจึงตามด้วยคำขยายคำหลักและคำขยาย เช่น ขนมอร่อย

1.3 มีเสียงวรรณยุกต์

2. สำนวนภาษาต่างประเทศ

2.1 เย็นเยื่อ ดูได้จากมีคำว่า "มีความ, ให้ความ, ทำการ, ต่อการ, ต่อความ" เช่น ครูมีความดีใจมาก

2.2 วางส่วนขยายหน้าคำหลัก เช่น ง่ายแก่ความเข้าใจ

2.3 เอาคำว่า "มัน" มาขึ้นประโยคแบบไม่มีความหมาย เช่น มันดีจังเลย

2.4 นิยมใช้ คำว่า "ถูก" ในความหมายที่ดี เช่น ถูกชมเชย

2.5 สำนวนบางสำนวน เช่น ในที่สุด ในอนาคตอันใกล้นี้ ในความคิดของผมพบ

ตัวเอง ใช้ชีวิต

รูปลักษณณ์คำไทยและคำที่มาจากภาษาอื่น

1. คำไทยแท้

คำไทยแท้มักจะเป็นคำพยางค์เดียวและสะกดตรงตามมาตรา ดังนี้

1.1 คำไทยแท้เกิน 1 พยางค์ก็มี

- ไข่ ประ, กระ เช่น ประเดี้ยว, ประหนึ่ง, กระดก, กระดุม เป็นต้น
- คำกร่อนเสียง เช่น มะพร้าว, มะม่วง, ตะเข้, ระริก เป็นต้น

1.2 คำพยางค์เดียวสะกดตรงมาตราบางคำก็ไม่ใช้คำไทย

- คำที่ใส่ "า" (สระอา) เข้าไปได้เป็นคำเขมร เช่น เกิด, กราบ, จง, แจก, ทาย เติน, อวย, เป็นต้น
- คำที่อ่านโดยใส่สระ "ะ" ไปที่ตัวอักษรสุดท้ายได้ เป็นคำบาลี-สันสกฤต เช่น เอก, ทาน, นาม, ชน, พระ(วร), โลก, กาม, ครู เป็นต้น

2. คำไทยที่มีควบกล้ำมี 11 เสียง คือกร, กล, กว, คร, คล, คว, คำ, พร, ปล, พร, พล, พบ, คร เป็นต้น

3. คำบาลี - สันสกฤต

คำสันสกฤต

3.1 ควบกล้ำ หรือมี รร เช่น ปราโมทย์, วิเคราะห์, ภรรยา

3.2 มี "ศ,ษ,ฎ,ฏ,ช,ส,ถ" เช่น ศักดา ฤๅ จุฑา เสถียร

* คำ "ศ" เป็นภาษาสันสกฤต ยกเว้น ศอก เต็ก เศร้า ศึก เป็นคำไทยคำบาลี
สังเกตจากตัวสะกดและตัวตามถ้าตัวสะกด ตัวตามอยู่ในวรรคเดียวกัน ถือเป็นคำบาลี
เช่น มัจฉา รัฎฐา หัตถ์ บุษผา สัมมา เป็นต้น

พยัญชนะวรรค

ก	ข	ฅ	ฉ	ช	ง
จ	ฉ	ช	ฅ	ฉ	ญ
ฎ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
ด	ต	ถ	ท	ธ	น
ป	พ	ฝ	ฟ	ภ	ม

เศษวรรค ย ร ล ว ส ห พ อ

4. คำเขมร คำเขมรสังเกตจาก

4.1 คำนั้นแผลง "า" เข้าไปได้ เช่น

กราบ เป็น กำราบ เกิด เป็น กำเนิด เจริญ เป็น จำเจริญ
 จอง เป็น จ่านอง ขาญ เป็น ข่านาญ ตรวจ เป็น คำรวจ
 เสร็จ เป็น สำเร็จ อาจ เป็น อำนาจ แข็ง เป็น กำแหง
 ตรง เป็น ดำรง ตรัส เป็น ดำรัส ทรวด เป็น ชำรุด
 เปรอ เป็น ปาเรอ เป็นต้น

4.2 คำนั้นเอาคำว่า ป่า, บ้าง, บรรร นำหน้าได้ เช่น เพ็ญ เป็น ป่าเพ็ญ ป่าแรก , ป่าบัต, บรรจง, บรรทม เป็นต้น

- ขยาย ขจร ขจอก ขตาน ขจัด ขจบ
- เสด็จ เสวย บรรทม โปรด
- ถนง กระทรวง ทบวง ทหาร ทลาย แดง โถง
- ขนม สมุด นาน สนิม

5. คำภาษาอื่น ๆ

5.1 ภาษาทมิฬ เช่น ตะกั่ว อจาด สาเก กุลี

5.2 ภาษาชวา+ มลายู เช่น บุหลัน บุหงา บุหรง ทุเรียน น้อยหน้า มังคุด มะละกอ ไส้รัง สลัด กริช

5.3 ภาษาโปรตุเกส เช่น สบู่ ปีนโด เหยียด กาละแม

5.4 ภาษาเปอร์เซีย เช่น กุหลาบ ตรา ชุกชี

2. ไวยากรณ์ภาพพจน์

ไวยากรณ์ภาพพจน์ คือ กลวิธีการนำเสนอสารโดยการพลิกแพลงภาษาที่ใช้พูด หรือ เขียนให้แปลกออกไปจากภาษาตามตัวอักษรทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ เกิดความประทับใจ เกิดความรู้สึกสะเทือนใจ เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน

ไวยากรณ์ภาพพจน์ที่จะกล่าวถึงได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิพากย์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์ นามนัย และ สัทพจน์ ซึ่งไวยากรณ์แต่ละชนิดจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน

1. อุปมา คือ การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อมที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า“เหมือน”เช่น ดูจ, ดัง, ราวกับ, เปรียบ, ประดุจ, เฉาก, เสมอ, ปาน , ประหนึ่ง, เพียง, เพียง, พ่าง, ปูน ฯลฯ

2. อุปลักษณ์ ก็คล้ายกับอุปมาไวยากรณ์คือ เป็นการเปรียบเทียบเหมือนกัน แต่เป็นการเปรียบเทียบ สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง อุปลักษณ์จะไม่กล่าวโดยตรงเหมือนอุปมา แต่ใช้วิธีกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอาเองที่สำคัญ อุปลักษณ์จะไม่มีคำเชื่อมเหมือนอุปมา

3. ปฏิพากย์ หรือ ปรพากย์ คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือขัดแย้งกันมากกล่าว อย่างกลมกลืนกันเพื่อเพิ่มความหมายให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

4. อติพจน์ หรือ อธิพจน์ ไวยากรณ์ที่กล่าวเกินความจริง เพื่อเน้นความรู้สึก ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ลึกซึ้ง ภาพพจน์ชนิดนี้นิยมใช้กันมากแม้ในภาษาพูด เพราะเป็นการกล่าวที่ทำให้เห็นภาพได้ง่ายและแสดงความรู้สึกของกวีได้อย่างชัดเจน

5. บุคลาธิษฐาน หรือ บุคคลวัต คือการกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่มีชีวิต ไม่มี ความคิด ไม่มีวิญญาณ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อิฐ ปูน หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น ต้นไม้ สัตว์ โดยให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงกิริยาอาการและความรู้สึกได้เหมือนมนุษย์

6. สัญลักษณ์ เป็นการเรียกชื่อสิ่ง ๆ หนึ่งโดยใช้คำอื่นมาแทน ไม่เรียกตรง ๆ ส่วนใหญ่คำที่นำมาแทนจะเป็นคำที่เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจและรู้จักกันโดยทั่วไป

7. ลัทพจน์ ภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ เสียงคลื่นเสียงลม เสียงฝนตก เสียงน้ำไหล ฯลฯ

3. คำราชาศัพท์

ราชาศัพท์ คือ ระดับของภาษาที่ใช้กับบุคคล เพื่อแสดงฐานะและตำแหน่งในสังคม ผู้ที่ใช้ราชาศัพท์ได้ถูกต้องเหมาะสม แสดงถึงความเป็นผู้มีมารยาท รู้กาลเทศะและบุคคล อันเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ราชาศัพท์มีที่มาจากภาษาเขมร ภาษาบาลีและสันสกฤต การใช้คำเช่นนี้เพื่อแสดงพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะทรงเป็นผู้ปกครองแผ่นดิน การสร้างศัพท์ส่วนใหญ่ใช้วิธีประสมคำ ซึ่งอาจมีคำไทยด้วย เช่น เจ้าจอม เป็นคำที่เรียกพระสนม เมื่อพระสนมนั้นมีพระโอรสและธิดา ก็เลื่อนจาก “เจ้าจอม” เป็น “เจ้าจอมมารดา” เป็นการประสมคำไทยและคำเทศเข้าด้วยกัน

1. ลำดับพระราชอิสริยยศกษัตริย์พระบรมราชวงศ์ในรัชกาลปัจจุบัน เป็นดังนี้

- 1.1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 1.2 สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
- 1.3 สมเด็จพระบรมราชินี
- 1.4 สมเด็จพระบรมราชชนนี
- 1.5 สมเด็จพระยุพราช
- 1.6 สมเด็จพระบรมราชกุมารี
- 1.7 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
- 1.8 สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ
- 1.9 สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ

2. การกราบบังคมทูลในโอกาสหรือกรณีต่าง ๆ การกราบบังคมทูลด้วยวาจาจะมีแบบแผนเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสมตามธรรมเนียมปฏิบัติและราชประเพณี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และโอกาสในการกราบบังคมทูล ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.1 กราบบังคมทูลในกรณีที่ยังไม่มีพระราชปฏิสันถารขึ้นก่อน ควรแนะนำตนเอง ก่อนกราบบังคมทูล โดยกล่าวว่า “ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า.....(ออกชื่อ).....(ตำแหน่ง)..... ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท..... (ดำเนินเนื้อเรื่องจนจบ).....” และลงท้ายว่า “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ”

2.2 เมื่อมีกระแสพระราชดำรัสถามว่า “ชื่ออะไร” ให้กราบบังคมทูลว่า “ข้าพระพุทธเจ้า ชื่อ.....พระพุทธเจ้าข้า”

2.3 เมื่อมีกระแสพระราชดำรัสถามถึงทุกข์สุขหรือการรอดพ้นจากอันตรายของตน ให้คำขึ้นต้นว่า “เดชะพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม.....(ดำเนินเนื้อเรื่องต่อไป).....” หรือ “เดชะพระบรมเดชานุภาพเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม.....(ดำเนินเนื้อเรื่องต่อไป).....” แล้วลงท้ายว่า “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”

2.4 เมื่อจะขอเข้าเฝ้าหรือถวายสิ่งของ ให้กราบบังคมทูลว่า “ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส.....(ดำเนินเนื้อเรื่อง).....” ลงท้ายว่า “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”

2.5 เมื่อจะกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหากรุณาเป็นการขอร้อง ต่างๆ ให้ใช้คำว่า “ขอพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม” (อาจใช้ข้อความนี้ไว้ในตอน ท้ายหลังจากกล่าวเนื้อเรื่องแล้วก็ได้)

2.6 เมื่อจะกราบบังคมทูลเป็นการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ตนได้รับพระราชอุปการะหรือพระมหากรุณาให้ใช้คำขึ้นต้นว่า “รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม” หรือ “พระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม พระพุทธเจ้าข้า.....(ดำเนินเนื้อเรื่อง).....” แล้วลงท้ายว่า “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”

2.7 กรณีที่ได้ทำผิดพลาดหรือไม่สมควรใช้คำนำว่า “พระราชอาญาเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม” หรือ “พระราชอาญาไม่พินเกล้าพินกระหม่อม...(ดำเนินเนื้อเรื่อง).....” ลงท้ายว่า “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”

2.8 เมื่อจะกราบบังคมทูลเป็นความกลางๆ เพื่อจะได้ทรงเลือกให้ใช้คำว่า “การจะควรมิควรประการใด สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม” หรือ “พระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม พระพุทธเจ้าข้า.....(ดำเนินเนื้อเรื่อง).....” แล้วลงท้ายว่า “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม”

2.9 เมื่อจะกราบบังคมทูลเป็นการขออนุญาตกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ใช้ว่า “ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต.....(ดำเนินเนื้อเรื่อง).....”

2.10 กรณีแสดงความเห็นของตนให้กราบบังคมทูลว่า “เห็นด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม.....(ดำเนินเนื้อเรื่อง).....”

2.11 เมื่อจะกราบบังคมทูลถึงสิ่งที่ได้ทราบมาให้ใช้ว่า “ทราบเกล้าทราบกระหม่อมว่า.....(ดำเนินเนื้อเรื่อง).....”

2.12 เมื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งถวายให้ชื่อว่า "สนองพระมหากษัตริย์คุณ" หรือ "สนองพระเดชพระคุณ"

2.13 เมื่อมีความจำเป็นต้องกล่าวถึงสิ่งสกปรกหรือคำหยาบใช้คำขึ้นต้นว่า "ไม่ควรจะกราบบังคมทูลพระกรุณา" หรือ "ไม่ควรจะกราบบังคมทูลให้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท.....(ดำเนินเรื่อง)....." ลงท้ายว่า "ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม"

2.14 เมื่อมีพระราชดำรัสสั่งให้กราบบังคมทูลสนองว่า "พระพุทธเจ้าข้ารับใส่เกล้าใส่กระหม่อม.....(ดำเนินเนื้อเรื่อง)....." ลงท้ายว่า "ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ" ถ้าเป็นการทูลให้กราบบังคมทูลเนื้อเรื่องขึ้นก่อนแล้วลงท้ายว่า "พระพุทธเจ้าข้า รับใส่กระหม่อม" หรือ "ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ" หรือ "พระพุทธเจ้าข้า รับใส่เกล้าใส่กระหม่อม" แทนคำว่า "ขอรับ" ที่ใช้กับบุคคลธรรมดาทุกครั้งไป

2.15 หากมีพระราชดำรัสหรือพระราชปฏิสันถารสืบเนื่อง ยังไม่เสด็จผ่านไปให้กราบบังคมทูล ดำเนินเนื้อเรื่องไปเรื่อยๆ โดยใช้ราชาศัพท์ที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งคำสรรพนามและคำรับโดยยังไม่จำเป็นต้องกล่าวคำลงท้ายว่า "ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ" ในทุกๆ ประโยคยกเว้นประโยคสุดท้ายจึงให้ใช้ว่า "ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ"

3. การทำนามเป็นนามราชาศัพท์

นามราชาศัพท์คือ คำราชาศัพท์ที่ขึ้นด้วย "พระ" เช่น พระททัย พระบิดา พระอุปถัมภ์จะมีคำที่ขึ้นต้นด้วย "พระ" แต่ไม่ใช่นามราชาศัพท์มีคำเดียวคือ พระราชทาน (เป็นกริยารราชาศัพท์)

3. ขั้นตอนการทำนามเป็นนามราชาศัพท์ เช่น มือ คือ หัตถ์ พระหัตถ์, ความคิดคือดำริพระดำริ มีคำอยู่ 3 คำเอาไว้ให้นำหน้าคำนามราชาศัพท์คือ พระบรม พระราช พระ

4.1 พระบรม ใช้กับพระมหากษัตริย์ เท่านั้น

4.2 พระราช ใช้ได้ 4 องค์คือพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชินีนาถ พระบรม

โอรสธิดา สมเด็จพระเทพฯ

4.3 พระ ใช้กับยศ "พระองค์เจ้า" ขึ้นไป

5. คำนามราชาศัพท์

อาคันตุกะ แปลว่า คนที่มาเยี่ยม

ถ้าเป็นแขกเป็นคนธรรมดา เรียกว่า อาคันตุกะ

ถ้าเป็นของ พระราชา พระราชินี เรียกว่าพระราชอาคันตุกะ

6. กำหนดการใช้กับการกำหนดเรื่องทั่ว ๆ ไปหมายกำหนดการ ใช้กับเรื่องที่ราชสำนักกำหนด

7. วันคล้ายวันเกิดถ้าเป็นวันคล้ายวันเกิดในหลวง เรียกว่า วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ (คำว่า "บรม" แสดงว่าเป็นของ พระมหากษัตริย์) เรียกว่า "วันเฉลิมพระชนมพรรษา"

8. อายุของในหลวงและพระบรมราชินี เราเรียกว่า “พระชนมพรรษา” ส่วนอายุของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชและสมเด็จพระเทพฯ เราเรียกว่า “พระชนมายุ”

9. การทำเป็นกิริยาราชศัพท์

ให้ใช้ ทรง มาหน้าคำนามที่ไม่ใช่คำราชาศัพท์ เช่น ทรงวิ่ง ทรงม้า ทรงช้าง ทรงปืน ฯลฯ

10. กิริยาราชศัพท์

10.1 ให้(ถวาย)

- ของที่ถวายเป็นของเรา ยังไม่ต้องเปลี่ยนเป็นคำราชาศัพท์ เช่น เราถวายหมวกให้พระองค์ภา เพราะหมวกเป็นของเรา อย่าไปแก้เป็น “พระมาลา” จะกลายเป็นว่าหมวกของเราเป็นพระมาลา

- ถ้าต้องการถวายของให้พระองค์โสมและพระองค์ภาใช้คำว่า “ถวาย”

- ถ้าต้องการถวายของให้เจ้านายระดับสูง หน้าคำว่าถวายต้องมีคำว่า “ทูลเกล้าฯ” หรือ “น้อมเกล้าฯ”

- ถ้าสิ่งที่ถวายยกขึ้นมาได้ใช้ “ทูลเกล้าฯ” กับเงิน ช่อดอกไม้ แว่นตา
ปริญญา

- ถ้าสิ่งที่ถวายยกขึ้นมาไม่ได้ใช้ “น้อมเกล้าฯ” เช่นรถ ช้าง ม้า เครื่องบิน
พระพรชัย

- สิ่งที่ควรระวังคือ “ถวายการต้อนรับ” กับ “ถวายความจงรักภักดี” จะไม่ใช้ ให้แก้เป็น “เฝ้ารับเสด็จฯ” และ “มีความจงรักภักดี”

10.2 เดินทาง(เสด็จ)

- พระราชา พระราชินี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชและพระเทพฯ ใช้คำว่า “เสด็จพระราชดำเนิน” หรือ “เสด็จฯ” (ต้องมีไปยาลน้อย) แต่ถ้าเป็นเจ้านายองค์อื่น ๆ เดินทางให้ “เสด็จ” เฉยๆ

- กรณีต่อไปนี้ทุกพระองค์รวมทั้งในหลวงด้วย ให้ใช้คำว่า “เสด็จ” เฉยๆ คือ เสด็จเข้า เสด็จออก เสด็จขึ้น เสด็จลง เสด็จยืน เสด็จประทับ เสด็จประพาส เสด็จนิวัต พระนคร เสด็จพระราชกุศล

11. สรรพนามราชาศัพท์

11.1 การเจอเจ้านายชั้นสูงให้เราเรียกตัวเองว่า “ข้าพระพุทธเจ้า”

11.2 การแทนชื่อเจ้านาย ถ้าเป็นในหลวง, พระราชินี เรียกพระองค์ท่านว่า “ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท” ถ้าเป็นพระบรมโอรสาธิราช “พระเทพ” เรียกพระองค์ท่านว่า “ใต้ฝ่าละอองพระบาท” เจ้าฟ้าหญิง ใช้คำว่า “ใต้ฝ่าพระบาท”

11.3 เวลาจะพูด ถ้าเป็น พระราชาพระราชินี ใช้ “ขอพระราชทานกราบบังคมทูลกราบฝ่าละอองพระบาท” ฝ่าละออง...ไม่มีคำว่า “ใต้”

11.4 การลงท้ายเมื่อพูดจบ“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ” ถ้าเป็นจดหมาย “ควรมีการสุตแล้วจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ”

11.5 คำว่า “ต่อหน้า” ใช้ว่า “เฉพาะพระพักตร์”

4. ส่วนวนสุภาสิต

สุภาสิต หมายถึง คำพูดที่พูดออกมา ไม่ว่าจะเป็นทำนองสำนวนโวหาร หรือคำพังเพย แต่มีเนื้อความหรือความหมายที่ดี เป็นคำตักเตือนสั่งสอน และสะกิดใจให้ระลึกถึงอยู่เสมอ มีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. คำสุภาสิตประเภทที่ พูด อ่าน หรือเข้าใจเนื้อความได้ทันที โดยไม่ต้องแปลความหมายตีความหมาย เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

2. คำสุภาสิตประเภทที่ พูด อ่าน หรือฟังแล้วยังไม่เข้าใจเนื้อความนั้นในทันที ต้องนึกตรึกตรอง ต้องแปลความ ตีความหมายเสียก่อนจึงจะทราบเนื้อแท้ของคำเหล่านั้น เช่น ฝึบ้านไม่ตีฝึปากก็พลอย

สำนวน หมายถึง คำที่พูดหรือกล่าวออกมาทำนองเป็นโวหาร เป็นคำพังเพย เปรียบเทียบจึงฟังแล้วจะไม่ได้ความหมายของตัวเอง ต้องนำไปประกอบกับบุคคล กับเรื่อง หรือเหตุการณ์จึงจะได้ความหมายเป็น คติ เตือนใจเช่นเดียวกับคำที่เป็นสุภาสิต

คำพังเพย หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นมาเป็นความหมายกลาง ๆ คือ ไม่เน้นการสั่งสอน แต่ก็แฝงคติเตือนใจหรือ ข้อคิดสะกิดใจให้นำไปปฏิบัติได้ และ เนื้อหาของใจความนั้นก็ไม่ว่าจำเป็นที่จะต้องเป็นความดี หรือ ความจริงแท้แน่นอน

คำคม หมายถึง ถ้อยคำที่คิดขึ้นมาในปัจจุบันทันด่วน เป็นถ้อยคำที่หลักแหลม ซึ่งสามารถเข้ากับเหตุการณ์นั้น ได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังชวนให้คิด ถ้าพูดติดปากกันต่อไปก็จะกลายเป็นสำนวนไปได้

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำวิจัยผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษา เพื่อเปรียบเทียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติ ของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอร์กับการสอนปกติ ซึ่งมีหัวข้อใน การทำวิจัยเรื่องหลักการใช้ภาษาคือ 4 เรื่อง คือธรรมชาติของภาษา โวหาร ภาพพจน์ คำราชาศัพท์ และสำนวนสุภาสิต ดังรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)

1. ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ประมาณ 2-5 คน สมาชิกแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีเป้าหมายร่วมกันคือความสำเร็จของกลุ่ม นักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือคำว่า "cooperative learning" ไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ (CL) เป็นวิธีการเรียนที่มีการจัดกลุ่มการทำงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนแรงจูงใจทางการเรียน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีการรวมกันอย่างเป็นโครงสร้างที่ชัดเจน สมาชิกแต่ละคนในทีมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในการเรียนรู้และสมาชิกทุกคนได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อช่วยเหลือและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 134) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า หมายถึงกระบวนการที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้คนและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทศนา ชมมณี (2547, หน้า 98-106) ได้ให้ความหมายในการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

มิลลิส (Millis, 2004, January 25) ให้ความหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือว่ามีลักษณะทางจิตวิทยาร่วมกัน ดังนี้คือ เคารพความรู้เดิมของผู้เรียน มีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้านวิชาการ การเรียนรู้คือกระบวนการทางสังคมซึ่งเกิดจากการลงมือปฏิบัติ

เลดโลว์ (Ledlow, 2004, May 12) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ แบบร่วมมือว่า เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันในกลุ่มย่อย เพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย นักเรียนได้ทำงานและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย (2-5คน) ครูออกแบบลักษณะงานให้เหมาะสมกับการทำงานแบบกลุ่ม มีการพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก เป็นการรับรู้ว่ามีใครสำเร็จได้ถ้าคนในกลุ่มไม่สำเร็จ สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนรับผิดชอบในการเรียนรู้ (ทุกคนในกลุ่มทำกิจกรรม) ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจาก "พระเอกหน้าชั้นเรียน" เป็น "ผู้ชี้แนะ" (เปลี่ยนบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ชี้แนะด้านวิชาการและการจัดชั้นเรียน)

ทิตานา แชมมณี (2547, หน้า 98-106) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไปมักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่ถูกละเลยหรือมองข้ามไป จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียนครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก

จอห์นสัน และจอห์นสัน กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนว่ามี 3 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะแข่งขันกันในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ

2) ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างรับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

3) ลักษณะร่วมมือกันและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และต้องช่วยสมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย จอห์นสัน และจอห์นสัน ชี้ว่าการจัดการศึกษาปัจจุบันมักส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา ควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะ โดยรู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์

2. องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

สวูทีย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 134-135) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. การมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในทางบวก (positive interdependence) หมายถึงการที่สมาชิกในกลุ่มมีการทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการแข่งขันมีการใช้วัสดุอุปกรณ์และข้อมูลต่างๆ ร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน รวมทั้งได้รับผลประโยชน์หรือรางวัลโดยเท่าเทียมกัน

2. การปฏิบัติสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างการทำงานกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน เป็นกิจกรรมที่ตรวจเช็คหรือทดสอบให้มั่นใจว่าสมาชิกมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่มหรือไม่ เพียงใด โดยสามารถทดสอบเป็นรายบุคคล

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

5. กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอน ซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน มีการวางแผน ดำเนินงานตามแผน ประเมินผลงานและปรับปรุงงานร่วมกัน

3. เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ชาตรี เกิดธรรม (2547, หน้า 12-21) ได้เสนอเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่หลากหลายดังนี้

1. เทคนิคร่วมด้วยช่วยกัน (team assisted individualization :TAI) เป็นวิธีการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบร่วมมือและการสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมในการเรียนได้ด้วยตนเอง ตามความสามารถของตนเอง และช่วยส่งเสริมความร่วมมือภายในกลุ่ม เทคนิคร่วมด้วยช่วยกัน (TAI) นี้ได้รับการออกแบบและพัฒนาในครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยจอร์เจียอินส์ติติวต์ เมื่อ ค.ศ. 1965 เป็นการออกแบบไว้สำหรับสอนคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาแต่ภายหลังได้มีการดัดแปลงและปรับปรุงใช้ในวิชาอื่นๆ และในระดับอื่นด้วย มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาการเรียนรายบุคคลที่ทำให้ผู้เรียนขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และแก้ปัญหาการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่ทำให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนตามผู้เรียนที่เรียนเก่งในกลุ่มไม่ทัน โดยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมรายบุคคลก่อน เมื่อทำไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ผู้เรียนในกลุ่มที่เรียนเก่ง (ผ่านเกณฑ์) จะช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนอ่อน เพื่อให้คะแนนของกลุ่มดีขึ้น และผู้เรียนที่เรียนอ่อนก็จะพยายามช่วยเหลือตัวเองเพื่อไม่ให้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ เทคนิคร่วมด้วยช่วยกัน มีขั้นตอนในการสอนโดยสรุป ดังนี้

1.1 จัดกลุ่มโดยให้สมาชิกกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน (ควรมีทั้งหญิงและชายในแต่ละกลุ่ม) และจะมีการเปลี่ยนกลุ่มทุก 8 สัปดาห์หรือจบเนื้อหา/จุดประสงค์

1.2 ทดสอบเพื่อจัดระดับ เป็นการทดสอบ เพื่อจัดระบบเริ่มต้นของ การเรียนตามคะแนนที่ได้

1.3 ผู้เรียนเริ่มศึกษาสื่อการสอนที่สร้างขึ้นมาใช้ ดังนี้

1.3.1 ผู้เรียนศึกษาเอกสารแนะนำบทเรียน และมีการซักถามปรึกษาหารือกับสมาชิกในกลุ่ม หรือถามครูในกรณีที่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือ

1.3.2 ผู้เรียนแต่ละคนเริ่มทำกิจกรรมหรือศึกษาจากสื่อที่ได้รับ เมื่อศึกษาจบแล้วส่งให้เพื่อนในกลุ่มตรวจคำตอบจากกระดาษคำตอบ ถ้าทำถูกต้องทุกข้อให้เรียนต่อไป แต่ถ้ายังตอบผิดให้ซักถามเพื่อนในกลุ่มเพื่อขอความช่วยเหลือได้ก่อนที่จะถามครู

1.3.3 เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมหรือศึกษาถึงหน่วยสุดท้ายเสร็จแล้วผู้เรียนจะได้ทำแบบทดสอบย่อยฉบับ 1 จำนวน 10 ข้อ โดยทดสอบเป็นรายบุคคลส่งให้เพื่อนในกลุ่มเป็นผู้ตรวจถ้าได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่าน แต่ถ้าผู้เรียนคนนั้นทำไม่ได้ถูกต้องไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 80 ผู้สอนจะต้องเข้าไปช่วยตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นและให้นักเรียนผู้นั้นไปศึกษาสื่อที่ศึกษาไปแล้วอีกครั้ง และทดสอบซ้ำในแบบทดสอบย่อยฉบับ 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบคู่ขนานฉบับที่ 1

1.3.4 เมื่อทำแบบทดสอบย่อยฉบับที่ 1 และ/หรือ 2 ผ่านแล้ว จะนำแบบทดสอบที่ผ่านแล้วไปให้หัวหน้ากลุ่มที่อยู่ตามกลุ่ม เพื่อที่จะบันทึกผลแบบทดสอบประจำหน่วยผู้เรียนทำแบบทดสอบต้องได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป หัวหน้ากลุ่มต่างกลุ่มจะบันทึกคะแนนลงในแผ่นสรุปผลประจำกลุ่มของผู้ทดสอบ จากนั้นผู้สอนจะตรวจคำตอบของผู้เรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะพิจารณาปัญหาและการแก้ไข

1.4 คะแนนและการรับรองของกลุ่ม

เมื่อสิ้นสุดแต่ละหน่วยการสอน ครูจะรวบรวมคะแนนของกลุ่มโดยคิดเฉลี่ยคะแนนที่ตอบถูกจากการทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม

กลุ่มที่ผ่านเกณฑ์สูง	ได้เป็นกลุ่มยอดเยี่ยม
กลุ่มที่ผ่านเกณฑ์ปานกลาง	ได้เป็นกลุ่มดีมาก
กลุ่มที่ผ่านเกณฑ์ต่ำ	ได้เป็นกลุ่มดี

1.5 สรุปบทเรียน เมื่อสอบจบหน่วยการเรียน ผู้เรียนและครูจะร่วมกันสรุปบทเรียนต่าง ๆ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ของบทเรียน

2. เทคนิคร่วมด้วยช่วยงานกลุ่ม (student teams achievement divisions

: STAD) เทคนิคร่วมด้วยช่วยงานกลุ่มถูกพัฒนาโดย โรเบิร์ต สลาบิน (Robert Slavin) และคณะในมหาวิทยาลัยจอร์เจียอินส์ทิตูท กิจกรรมนี้เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม เน้นการทดสอบเป็นรายบุคคลแบบร่วมมือในกลุ่มแทนการทดสอบแข่งขันกันเอง ขั้นตอนการทำกิจกรรมมีดังนี้

2.1 ครูเสนอเนื้อหา ครูจะสอนเนื้อหาแก่นักเรียนทั้งชั้นโดยรวมก่อนอาจใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ มาช่วยในการสอน เนื้อหาที่สอนจะเป็นหน่วยการเรียนที่จะให้นักเรียนศึกษา

2.2 จัดกลุ่ม กลุ่มควรประกอบด้วย 4-5 คน และแบ่งกลุ่มตามความสามารถที่แตกต่างกัน หน้าที่ของกลุ่ม คือ เตรียมให้สมาชิกเข้าทำการทดสอบแข่งขัน สมาชิกในกลุ่มจะอภิปราย ทำแบบฝึกหัด ตกเถียงปัญหา และทำความเข้าใจบทเรียน

2.3 ศึกษาความรู้ สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันศึกษาบททวนในเนื้อหาหัวข้อที่ครูผู้สอนกำหนดให้ โดยช่วยกันสรุปเนื้อหาทั้งหมด

2.4 ทดสอบ

2.4.1 ครูทำการทดสอบ โดยการแจกแบบทดสอบหรือแบบฝึกหัดให้ผู้เรียน พร้อมอธิบายขั้นตอนการทำในลักษณะกลุ่มร่วมมือ โดย

สมาชิกคนที่ 1 อ่านคำถามหรือโจทย์ที่กำหนดให้แก่สมาชิกในกลุ่มฟัง

สมาชิกคนที่ 2 วิเคราะห์หาคำตอบที่ถูกต้อง เหมาะสม

สมาชิกคนที่ 3 เขียนคำตอบ

สมาชิกคนที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

2.4.2 ให้สมาชิกในกลุ่มหมุนเวียนกันทำหน้าที่ต่างๆ ในแต่ละข้อจนกว่าจะครบข้อคำถามที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งช่วยกันสรุปอีกครั้งเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในกลุ่ม

2.4.3 ผู้เรียนที่อยู่กลุ่มเดียวกันทุกกลุ่มให้แยกทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคลเพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

2.5 ประเมินผล โยตรวจสอบความถูกต้องของการทำแบบทดสอบ พร้อมทั้งนำคะแนนของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม แล้วคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม

2.6 ให้รางวัล กลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ที่วางไว้จะได้รับคำชมเชย กลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับรางวัล

3. เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (team games tournaments : TGT)

เทคนิคกลุ่มแข่งขันถูกพัฒนาโดยเดอวีร์ (Deviere) และคณะ เทคนิคนี้คล้ายกับ STAD ยกเว้นแต่ละคะแนนการทดสอบ TGT ใช้คะแนนที่ตัวแทนแต่ละกลุ่มแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ขั้นตอนของเทคนิคนี้มี 4 ขั้นตอน คือ

3.1 ครูนำเสนอเนื้อหา

3.2 จัดนักเรียนเข้ากลุ่ม

3.3 แข่งขันทดสอบ

3.4 ให้รางวัล

ในการสอบแบบ TGT ในการแข่งขัน/ทดสอบจะจัดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถเท่ากับทีมต่างๆ แข่งขันกัน จากนั้นกลุ่มจะหยิบบัตรหมายเลข นักเรียนแต่ละคนจะตอบคำถามตามบัตรที่ได้ และคะแนนของกลุ่มจะได้จากคะแนนของแต่ละคนมารวมกัน ส่วนการให้รางวัลอาจใช้วิธีประกาศหน้าเสาธง หน้าห้องเรียน ในวารสารของโรงเรียน หรือเสียงตามสายของโรงเรียนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

4. เทคนิคร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op)

เทคนิคนี้ถูกพัฒนาโดยคาเกน (Kagen) เทคนิคนี้เหมาะสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและใช้ได้กับบทเรียนที่มีเนื้อหาหนัก เนื้อหามีหัวข้อย่อยมาก มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 10 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 นักเรียนช่วยกันอภิปรายหัวข้อที่จะศึกษา

4.2 แบ่งหัวข้อใหญ่ออกเป็นหัวข้อย่อย

4.3 จัดนักเรียนเข้ากลุ่มตามความสามารถที่แตกต่างกัน

4.4 กลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษาตามความสามารถของกลุ่ม

4.5 กลุ่มแบ่งหัวข้อย่อยเป็นหัวข้อเล็กๆ เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนเลือกไป

ศึกษา

4.6 นักเรียนศึกษาเรื่องที่ตนเลือกตามความสนใจ

4.7 นักเรียนเสนอผลงานของตนเองต่อกลุ่ม

4.8 กลุ่มรวบรวมหัวข้อต่างๆ จากนักเรียนทุกคนในกลุ่ม

4.9 แต่ละกลุ่มรายงานผลหน้าชั้นเรียน

4.10 วัดผลโดยการประเมินตามสภาพจริงจากงานที่นักเรียนแสดงผลงานกับกลุ่มและกลุ่มแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน

5. เทคนิคเติมเต็ม (jigsaw)

เทคนิคนี้ อารอนสัน (Aronson) และคณะได้พัฒนาเทคนิคนี้ขึ้นมา อาจทำได้โดยการให้นักเรียนในกลุ่มไปศึกษาในเนื้อหาหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งกับกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ซ้อนกัน เมื่อเสร็จงานแล้วเข้ากลุ่มเดิม แล้วสอนเพื่อนในสิ่งที่ตนได้รู้เพิ่มเติมโดยเท่าเทียมกัน วิธีนี้ใช้กับการเรียนในเนื้อหาที่เป็นความรู้ใหม่และการทบทวนความรู้เก่า เป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้เด็กพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน เหมาะสำหรับวิชาที่มีเนื้อหามาก มีภาคปฏิบัติน้อย มีขั้นตอนดังนี้

5.1 ครูแบ่งเนื้อหาทั้งหมดที่จะเสนอออกเป็นเนื้อหาย่อย โดยให้มีหัวข้อเท่ากับจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม

5.2 จัดสมาชิกเข้ากลุ่มในลักษณะละความสามารถ

5.3 ครูแจกเนื้อหาย่อยให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มทุกกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มจะต้องได้เนื้อหาย่อยที่ไม่ซ้ำกัน

5.4 สมาชิกแต่ละกลุ่มที่ได้เนื้อหาย่อยเรื่องเดียวกัน ให้แยกจากกลุ่มเดิมมารวมกลุ่มกันใหม่เพื่ออภิปราย พูดคุย และหาข้อสรุปของกลุ่มในประเด็นหรือเนื้อหาย่อยที่ได้รับมา

5.5 หลังจากได้ข้อสรุปแล้วให้สมาชิกแต่ละกลุ่มกลับเข้ากลุ่มเดิมอีกครั้ง แล้วให้สมาชิกแต่ละคนผลัดเปลี่ยนกันนำเสนอข้อมูลของแต่ละเนื้อหาย่อยที่ได้มาให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มฟัง ในขั้นตอนนี้สมาชิกทุกคนสามารถอภิปรายซักถามในหัวข้อย่อยที่ได้รับฟังถ้าไม่เข้าใจหรือไม่กระจ่างชัดในการตอบคำถาม

6. เทคนิคอ็ควินโต๊ะกลม (round table)

อุปกรณ์ คือแบบฟอร์มกรอกข้อมูลหรือตารางกรอกข้อมูลที่ครูกำหนดให้ ลักษณะบทเรียนที่เหมาะสม มีการยกตัวอย่างหรือบอกรายละเอียดของกลุ่ม ชนิด ประเภท บอกประโยชน์ โทษ คุณสมบัติ ตัวอย่างเช่น ชื่อสารอาหาร ชนิดอาหารที่มีสารอาหาร และความสำคัญของสารอาหาร ชื่อของหิน ชนิดของหิน และการนำไปใช้ประโยชน์ ชื่อของสัตว์ ชนิดของพืชสัตว์ และประโยชน์เป็นต้น ใช้สำหรับบททวนและฝึกกิจกรรมร่วมกัน ขั้นตอนการทำกิจกรรมมีดังนี้

6.1 ให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มบันทึกข้อมูลในตาราง โดยใช้ 1 ชุด ต่อ 1 กลุ่ม ซึ่งนักเรียนทุกคนจะหมุนเวียนกันเขียนข้อมูลในตารางเดียวกัน จากคนที่ 1-2-3-4 คนละ

1 ข้อมูลแล้ว วนกลับไปยังคนที่ 1-2-3-4 อีก ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ถ้ามีเวลาพอและเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น

6.2 อาจใช้การจับคู่กันภายในกลุ่ม 4 คนเพื่อแข่งขันกันระหว่าง 2 คู่โดยเวียนกันเฉพาะ 2 คนที่จับคู่กันในกลุ่ม เมื่อหมดเวลาที่กำหนด นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกันดูได้ ข้อมูลมากและถูกต้องกว่าจะเป็นผู้ชนะ ถ้ามีการแข่งขันกัน สมาชิกแต่ละคนจะช่วยเหลือกันมากขึ้น

6.3 นักเรียนร่วมกันอภิปราย

7. เทคนิคชักใช้ไล่เรียง (round robin)

สามารถใช้ได้ในกระบวนการเรียนการสอนตอนใดตอนหนึ่งได้ วิธีการทำกิจกรรม กิจกรรมชักใช้ไล่เรียงสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น

7.1 แบบสัมภาษณ์ 3 ขั้นตอน (3 step-interview) เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ตอบคำถามครูให้เพื่อนฟัง ขั้นที่ 2 ผู้ฟังตอบคำถามเดียวกันให้ผู้พูดฟัง ขั้นที่ 3 ทุกคนตอบคำถามให้กลุ่มฟัง มีการทำกิจกรรมดังนี้

7.1.1 กำหนดหมายเลขสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเป็นเลข 1,2,3,4

7.1.2 ครูตั้งคำถามหรือเสนอหัวข้อเรื่องเช่น นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ถ้าโลกนี้ไม่มีพีซีจะเป็นอย่างไร ถ้าจะให้มนุษย์ลงไปอาศัยอยู่ในน้ำต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอย่างไร ฯลฯ

7.1.3 สมาชิกคนที่ 1 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 2 ฟัง สมาชิกคนที่ 3 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 4 ฟัง

7.1.4 สมาชิกคนที่ 2 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 1 ฟังสมาชิกคนที่ 3 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 4 ฟัง

7.1.5 สมาชิกทุกคนอภิปรายให้ฟังทั้งกลุ่ม โดยเริ่มที่คนที่ 1,2,3 และคนที่ 4 ทีละคนตามลำดับ

7.1.6 ครูสุ่มเรียกให้ตอบคำถาม

7.2 แบบสัมภาษณ์ 4 ขั้นตอน (4 step interview) เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สมาชิกคนที่ 1 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 2 ฟัง สมาชิกคนที่ 3 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 4 ฟัง

ขั้นที่ 2 สมาชิกคนที่ 1 และคนที่ 3 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 2 ฟัง สมาชิกคนที่ 3 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 4 ฟัง

ขั้นที่ 3 สมาชิกคนที่ 2 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 1 ฟัง สมาชิกคนที่ 4 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกคนที่ 3 ฟัง
ขั้นที่ 4 สมาชิกคนที่ 2 และคนที่ 4 แสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถามของครูให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

7.3 แบบสัมภาษณ์ 6 ขั้นตอน (6 step interview) เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 จับคู่ 2 คู่ แต่ละคู่ซักถามพูดคุย คนหนึ่งถาม คนหนึ่งตอบ
- ขั้นที่ 2 สลับบทบาทการซักถาม
- ขั้นที่ 3 จับคู่ใหม่ระหว่าง 2 คู่ ซักถามพูดคุย คนหนึ่งถามคนหนึ่งตอบ
- ขั้นที่ 4 สลับบทบาทการซักถาม
- ขั้นที่ 5 ซักถามพูดคุย คนหนึ่งถาม คนหนึ่งตอบ
- ขั้นที่ 6 สลับบทบาทการซักถาม

8. เทคนิคเพื่อนคู่คิด (think pair share)

สามารถใช้ได้ในกระบวนการเรียนการสอนตอนใดตอนหนึ่งได้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกทักษะการคิดและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิธีการทำกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ

- 8.1 ครูตั้งปัญหาหรือข้อคำถาม
- 8.2 สมาชิกทุกคนคิดหาคำตอบตามเวลาที่ครูกำหนดไว้
- 8.3 สมาชิกจับคู่ปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบ
- 8.4 ครูสุ่มเรียกนักเรียนให้ตอบปัญหาให้ฟังทั่วทั้งห้อง

9. เทคนิคเพื่อนร่วมงาน (partners)

วิธีนี้เหมาะกับการสอนบทเรียนใหม่ การพัฒนาแนวความคิด และเพิ่มความจำผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะในการสื่อสารและการนำเสนอข้อมูล วิธีทำกิจกรรม ให้นักเรียนในกลุ่มจับคู่กันไปปรึกษากับอีกคู่ในกลุ่มอื่น แล้วนำความรู้ที่ได้มาปรึกษากับอีกคู่ในกลุ่มเดิมของตน

10. เทคนิคค้นหาร่วมกัน (group investigation)

แนวความคิดของเทคนิคนี้เสนอโดยชาเรน (Sharan) ลักษณะบทเรียนที่เหมาะสมเป็นการสอนที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ กลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 2-6 คน นักเรียนวางแผนด้วยกัน ถกปัญหา ค้นหาคำตอบ อภิปรายและสรุปผลเพื่อรายงานหน้าชั้นส่วนการวัดผลตัดสินจากผลงานสรุปของกลุ่ม เทคนิคนี้เหมาะสำหรับการสอนเนื้อหาที่ต้องการความเข้าใจในลักษณะความผิดรวบยอดหรือการค้นคว้าหาคำตอบในลักษณะของการทำโครงการ ไม่เหมาะกับเนื้อหาที่มีคำตอบเฉพาะ เทคนิคนี้จะเน้นการฟังหาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มเป็นการฝึกทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียน

11. เทคนิคเครือข่ายความคิด (team word-webbing)

เป็นบทเรียนที่ต้องการให้เห็นองค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อย หรือบทเรียนที่ต้องการให้วิเคราะห์ความคิดหรือความสัมพันธ์ของความคิดหลักกับองค์ประกอบต่างๆ เทคนิคนี้จะช่วยพัฒนาแนวความคิดได้ดี

จากแนวความคิดของนักการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นหน้าที่ของนักเรียนเพื่อให้มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น วิจารณ์ความคิดเห็นได้แต่ไม่วิจารณ์ตัวบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

1. ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์เป็นการเรียนที่ส่งเสริมความร่วมมือและถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่มหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ คือ การพึ่งพาซึ่งกันและกันผู้เรียนทุกคนจะพึ่งพาความรู้จากผู้เรียนคนอื่นๆ เพื่อผู้เรียนจะได้ทำผลรวมของคะแนนกลุ่มได้ดีที่สุด

กรมวิชาการ (2545, หน้า 119) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์ว่า หมายถึง กิจกรรมที่ครูผู้สอนมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่กำหนดให้ สมาชิกแต่ละคนจะถูกกำหนดโดยกลุ่มให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนจะไปทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่เหมือนกัน หลังจากที่ทุกคนศึกษาเนื้อหานั้นจนเข้าใจแล้วจึงกลับเข้ากลุ่มเดิม แล้วเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มฟังโดยเรียงตามลำดับเรื่องราว เสร็จแล้วให้สมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนเข้าด้วยกัน ครูผู้สอนอาจเตรียมข้อสอบเกี่ยวกับบทเรียนนั้นไว้ทดสอบ ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในช่วงสุดท้ายของการเรียน

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง (2545, หน้า 34) กล่าวว่า การสอนแบบจิ๊กซอว์เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่ผู้เรียนแต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง (2545, หน้า 165) กล่าวว่า เทคนิคจิ๊กซอว์เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งในการเรียนแบบร่วมมือ และเหมาะสำหรับการเรียนเนื้อหาใหม่

สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 177-180) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดต่อภาพ โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ทุกกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเดียวกัน ผู้สอนจะแบ่งเนื้อหาของเรื่องที่จะให้ผู้เรียนออกเป็นหัวข้อย่อยเท่ากับจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าคนละหัวข้อซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่ตนได้รับมอบหมาย

ให้ศึกษาจากกลุ่ม สมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อเดียวกันก็จะทำการศึกษาค้นคว้าร่วมกัน จากนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะกลับเข้ากลุ่มเดิมของตนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญอธิบายความรู้ เนื้อหาสาระที่ตนศึกษาให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง เพื่อให้เพื่อนสมาชิกทั้งกลุ่มได้รู้เนื้อหาสาระครบทุกหัวข้อย่อยและเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระทั้งเรื่อง

ชาติรี เกิดธรรม (2547, หน้า 17) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบเทคนิคจิ๊กซอว์ว่าเป็นการให้นักเรียนในกลุ่มไปศึกษาเนื้อหาหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ซับซ้อนเมื่อเสร็จงานแล้วเข้ากลุ่มเดิม แล้วสอนเพื่อนในสิ่งที่ตนได้รู้มา

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์เป็นการจัดการเรียนเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 3-6 คน จัดผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันจัดเป็น 2 กลุ่ม เรียกว่า “กลุ่มบ้าน” (home group) และ “กลุ่มผู้มีประสบการณ์” (expert group) สมาชิกของแต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ (expert group) แล้วนำความรู้ไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มบ้าน (home group) ฟัง เป็นการเรียนที่ส่งเสริมความร่วมมือและถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม การประเมินผลรวมคะแนนเป็นของกลุ่ม ครูอาจเสริมแรงด้วยรางวัลหรือประกาศชมเชย

2. ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีหลักการพื้นฐานเหมือนกับการจัดการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบอื่นๆ แต่เทคนิคจิ๊กซอว์มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างจากการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบอื่นอยู่บ้าง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีข้อคิดที่สำคัญ ดังนี้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 87-88) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ สรุปได้ดังนี้

1. ครูบอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้แก่นักเรียนว่า ในการเรียนครั้งนี้นักเรียนจะร่วมมือกันเรียนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างไร
2. ครูสอนเนื้อหาและอภิปรายร่วมกับนักเรียนเพื่อทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน
3. จัดนักเรียนในห้องเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน โดยให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน
4. มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการศึกษาเรื่องที่ครูเตรียมไว้
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดแบ่งเนื้อหาเป็นเรื่องย่อย และแบ่งภารกิจให้สมาชิกในกลุ่มไปศึกษาเรื่องย่อยเหล่านั้นร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น
6. หลังจากการศึกษาค้นคว้า นักเรียนมาพบกลุ่มเพื่อรายงานผลการศึกษาและสรุปความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่แต่ละคนรับผิดชอบ

7. ทดสอบความรู้เป็นรายบุคคล และคำนวณคะแนนรายบุคคลเฉลี่ยเป็นของกลุ่ม

8. สรุปผลงาน ผลของการทดสอบ และการเสริมแรงจากครู

สุเทพ บุญซอ่อน (2545, หน้า 42-43) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ ว่ามีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ครูแบ่งหัวข้อที่จะเรียนเป็นหัวข้อย่อยๆ ให้เท่ากับจำนวนสมาชิกของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

2. จัดกลุ่มนักเรียนกลุ่มละประมาณ 4 คน โดยให้สมาชิกของกลุ่มมีความสามารถคละกัน กลุ่มนี้เรียกว่า "กลุ่มประจำ" (home group หรือ original group)

3. มอบหมายให้สมาชิกแต่ละคน อ่านศึกษาหัวข้อย่อยที่จัดแบ่งไว้ เช่นในกลุ่ม A มีสมาชิกเป็น A1, A2, A3 และ A4

นักเรียน A1 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 1

นักเรียน A2 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 2

นักเรียน A3 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 3

นักเรียน A4 อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 4

กลุ่มอื่นที่เหลือก็ดำเนินการมอบหมายความรับผิดชอบในลักษณะเดียวกัน

4. ให้นักเรียนที่อ่านหัวข้อ/เรื่องเดียวกัน แยกออกมารวมกันเป็นกลุ่มชั่วคราวเพื่ออภิปราย ชักถามและทำกิจกรรมร่วมกันให้เกิดความรอบรู้ในหัวเรื่องนั้นๆ กลุ่มใหม่นี้เรียกว่า กลุ่มผู้มีประสบการณ์ (expert group หรือ master group) ในกรณีเช่นนี้ ถ้ามีกลุ่มประจำอยู่ 5 กลุ่ม คือกลุ่ม A, B, C, D และ E

กลุ่มผู้มีประสบการณ์กลุ่มที่ 1 ก็จะประกอบด้วยสมาชิก A1, B1, C1, D1 และ E1

กลุ่มผู้มีประสบการณ์กลุ่มที่ 2 ก็จะประกอบด้วยสมาชิก A2, B2, C2, D2 และ E2

5. มอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ เช่น นักเรียนคนที่ 1 อ่านคำถาม / คำสั่ง / คำชี้แจง นักเรียนคนที่ 2 จดบันทึกข้อมูลสำคัญที่กำหนดให้ และอธิบายว่ากลุ่มจะต้องทำอย่างไร นักเรียนคนที่ 3 และ 4 หาคำตอบ / เหตุผล / อธิบาย นักเรียนคนที่ 5 สรุปบททวนและตรวจสอบคำตอบอีกครั้ง เมื่อนักเรียนทำแต่ละข้อเสร็จแล้วให้นักเรียนหมุนเวียนเปลี่ยนหน้าที่กันจนครบทุกข้อ

6. นักเรียนในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ (expert group) แยกตัวกลับไปยังกลุ่มประจำของตน (home group) แล้วผลัดกันอธิบายความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม (ในข้อ 5) ให้เพื่อนสมาชิกของกลุ่มฟังตามลำดับหัวข้อย่อย โดยเริ่มจากหัวข้อที่ง่ายหรือเป็นความรู้พื้นฐานก่อน

7. นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบย่อย (quiz) เพื่อวัดความรู้ของทุกหัวข้อย่อย (เป็นการสอบเดี่ยว) แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนมารวมกันเป็น "คะแนนของกลุ่ม"

8. กลุ่มที่ได้คะแนนรวม (หรือค่าเฉลี่ย) สูงสุดจะได้รับการยกย่อง ชมเชย อาจจะเขียนติดประกาศไว้ที่บอร์ดของห้อง และบันทึกสถิติไว้เพื่อมอบรางวัลเป็นระยะ ๆ

ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง (2545, หน้า 165-169) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์ ดังนี้

1. ครูจัดแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนเป็นเนื้อหาย่อยๆ เท่ากับจำนวนสมาชิกในกลุ่มของนักเรียน อาจทำเป็นบทเรียนหน้าเดียวก็ได้
2. จัดกลุ่มนักเรียนกลุ่มละประมาณ 4 คน โดยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความรู้ความสามารถที่ต่างกัน กลุ่มนี้จะเรียก (home group)
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนให้สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบในการศึกษาหัวข้อย่อยของเนื้อหาคนละ 1 หัวข้อ ให้เวลาในการอ่านตามความยาวของเนื้อหา (แต่ไม่ควรให้เวลายาวเกินไป)
4. ให้นักเรียนที่อ่านหัวข้อเรื่องเดียวกันมารวมเป็นกลุ่มชั่วคราว หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) เพื่อร่วมกันอภิปราย ซักถาม และทำกิจกรรมร่วมกัน ให้มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อเรื่องนั้นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น (อาจใช้ใบงานเพื่อแนะนำการทำกิจกรรมของกลุ่มนี้ก็ได้)
5. นักเรียนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญวางแผนมอบหมายภารกิจที่กลุ่มจะต้องทำ
6. นักเรียนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแยกตัวกลับไปกลุ่มเดิมของตน (กลุ่มประจำ) แล้วผลัดกันอธิบายความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในข้อ 5 ให้เพื่อนฟัง
7. นักเรียนทุกคนในกลุ่มทำแบบทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจทุกหัวข้อย่อยแล้วนำคะแนนของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม
8. ประกาศยกย่อง ชมเชย กลุ่มนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อาจปิดประกาศที่บอร์ด หรือบันทึกเป็นสถิติเพื่อมอบรางวัล

สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 177-180) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมเนื้อหา ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยแบ่งเนื้อหาหรือหัวข้อที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยเท่ากับจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่มการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เหมาะสำหรับการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีลักษณะ ดังนี้
  - 1.1 ใช้บทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้วที่มีหลาย ๆ หัวข้อ
  - 1.2 ใช้จัดการเรียนรู้เนื้อหาความรู้ใหม่ที่สามารแยกเนื้อหาเป็นตอนย่อยๆ ได้ ซึ่งตอนย่อยๆ นั้นผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้หรือทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง
  - 1.3 ใช้กับเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา บทความ ไบความรู้ ตลอดจนสื่ออื่นๆ เช่น เทป วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต

2. ชั้นจัดกลุ่มผู้เรียน

- 2.1 ผู้สอนจัดกลุ่มแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันเป็นกลุ่มพื้นฐาน (Home Group) จำนวนสมาชิกในกลุ่มอาจมี 2-6 คนก็ได้
- 2.2 ผู้สอนแจกเอกสาร อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ให้กลุ่มละ 1 ชุด หรือให้สมาชิกคนละ 1 ชุด ก็ได้
- 2.3 มอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบศึกษาค้นคว้าเพียงคนละ 1 ส่วน ซึ่งหากผู้สอนแจกเอกสารให้เพียงกลุ่มละ 1 ชุด ก็ให้ผู้เรียนแยกเอกสารออกเป็นส่วนๆ ตามหัวข้อย่อย

3. ชั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert groups) ศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้

- 3.1 สมาชิกที่ทำหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะแยกย้ายจากกลุ่มพื้นฐานไปจับกลุ่มใหม่เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมายโดยสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกัน จะไปนั่งรวมกลุ่มกันกลุ่มละ 3-6 คน หรือตามจำนวนที่ผู้สอนกำหนด

3.2 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มจะอ่านเอกสาร ศึกษา หรือค้นคว้าสรุปเนื้อหาสาระ จัดลำดับขั้นตอนการนำเสนอ และเตรียมนำไปสอนหรือให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มพื้นฐาน (home groups) หรือกลุ่มเดิมของตน ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องดูแลเอาใจใส่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

4. ชั้นสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเสนอความรู้ ผู้เชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มกับกลุ่มเดิมของตนแล้วผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอธิบายให้ความรู้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่ละคนจนครบมีการซักถามข้อสงสัยตอบปัญหาทบทวนให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน

5. ชั้นทดสอบความรู้ ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ที่ครอบคลุมทุกหัวข้อที่เรียนรู้ แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม

6. ชั้นมอบรางวัล ผู้สอนมอบรางวัลหรือให้คำชมเชย กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุด การเรียนการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลำดับขั้นตอนคือ ครูบอกวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนเนื้อหาเพื่อทบทวนความรู้เดิมแบ่งกลุ่มนักเรียนความสามารถมอบหมายให้ทำกิจกรรมโดยอาศัยทักษะความร่วมมือ สรุปรายงานผล ทดสอบโดยรวมคะแนนเป็นของกลุ่ม รับรางวัลหรือติดประกาศชมเชยกลุ่มที่มีคะแนนดีที่สุดในที่สุด

3. รูปแบบของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, หน้า 36) กล่าวถึงรูปแบบของเทคนิคจิ๊กซอว์ ดังนี้

1. Jigsaw I เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่มเทคนิคนี้ใช้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียนโดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

- 1.1 ครูแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆ เท่าจำนวนสมาชิกของกลุ่ม
- 1.2 จัดกลุ่มผู้เรียนโดยให้มีความสามารถคล้ายกัน เรียกว่า "กลุ่มบ้าน" (home group) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาหัวข้อที่แตกต่างกัน
- 1.3 ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน เพื่อทำงานและศึกษาร่วมกันในหัวข้อดังกล่าว เรียกว่า "กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ" (expert group)
- 1.4 สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตนของตน หลังจากนั้นผลัดกันอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนได้ศึกษามาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ

1.5 ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนเป็นรายบุคคล

2. Jigsaw II เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิคเดิม โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยเหลือกันและพึ่งพากันในกลุ่มมากขึ้น กระบวนการของ Jigsaw II เหมือนเดิมทุกประการเพียงแต่ในช่วงของการประเมิน ครูจะนำคะแนนทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุด จะติดประกาศไว้ที่ประกาศของห้อง

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544, หน้า 21-23) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์ 2 รูปแบบดังนี้

1. Jigsaw I โดยจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย และแต่งตั้งให้นักเรียนแต่ละคนเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ศึกษาในแต่ละเรื่องที่ได้รับมอบหมาย โดยเนื้อหานั้นจะถูกตัดเป็นส่วนๆ เท่าจำนวนสมาชิกกลุ่ม เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาเรื่องนั้นๆ แล้วจะต้องกลับมาสอนเพื่อนคนอื่นๆ ในทีมให้เข้าใจเนื้อเรื่องจนสมบูรณ์

2. Jigsaw II โดยจะมีวิธีการปฏิบัติเหมือนกับ Jigsaw I แต่จะต่างที่เนื้อหาที่ให้อ่านนั้น ทุกคนจะได้เนื้อเรื่องที่สมบูรณ์ แต่จะศึกษาเน้นในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมาย

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง (2545, หน้า 34-35) กล่าวถึงรูปแบบเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. Jigsaw I เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่ผู้เรียนแต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย การสอนแบบ Jigsaw I เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม นิยมใช้การสอนแบบนี้ในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำรา ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1.1 ผู้สอนแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆ เท่าจำนวนสมาชิกกลุ่ม
- 1.2 จัดกลุ่มผู้เรียนโดยให้มีความสามารถคล้ายกัน เรียกว่า "กลุ่มบ้าน" (home group) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาหัวข้อที่แตกต่างกัน
- 1.3 ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน เพื่อทำงานและศึกษาร่วมกันในหัวข้อดังกล่าว เรียกว่า "กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ" (expert group)

1.4 สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตนของตน หลังจากนั้นผลัดกันอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนได้ศึกษามาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ

1.5 ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนเป็นรายบุคคล

การสอนแบบนี้ มีข้อจำกัดในการใช้เวลาสำหรับแบ่งกลุ่มผู้เรียนในการเข้าเป็นสมาชิก "กลุ่มบ้าน" เพราะต้องให้ผู้เรียนมีความสามารถละกัน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องรู้ธรรมชาติและความสามารถผู้เรียนเป็นรายบุคคล และผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนในการแบ่งกลุ่มผู้เรียนไว้อย่างดีเพื่อให้สมาชิกกลุ่มบ้านแต่ละกลุ่ม กลุ่มบ้านแต่ละกลุ่มมีความสามารถไม่แตกต่างกัน

2. Jigsaw II เป็นการสอนที่พัฒนาขึ้นจากการสอนแบบ Jigsaw I เทคนิคการสอนนี้พัฒนาขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยเหลือกันและพึ่งพากันในกลุ่มมากขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ดังนี้ การจัดกิจกรรมของ Jigsaw II เหมือนขั้นตอนการจัดกิจกรรมของ Jigsaw I ทุกประการ แต่เพิ่มในขั้นตอนของการประเมินผล โดยผู้สอนจะนำคะแนนของผู้เรียนทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้สอนจะได้นำผลงานไปตีตประกาศไว้ที่ป้ายประกาศของห้อง

จากการศึกษารูปแบบการสอนแบบร่วมมือหลายวิธี ผู้วิจัยเลือกรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 87-88) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และแบ่งเนื้อหาในบทเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ตามกระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ครูอธิบายวิธีการจัดกิจกรรม โดยจัดกลุ่มผู้เรียนจำนวนกลุ่มละเท่า ๆ กัน แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกความสามารถทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน เรียกว่า "กลุ่มบ้าน"(home groups) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบศึกษาหัวข้อที่ครูแบ่งเนื้อหาไว้ คนละ 1 หัวข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากกลุ่มบ้าน ต้องแยกกลุ่มมานั่งกับสมาชิกกลุ่มอื่น เพื่อทำงาน และศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายร่วมกันเรียกว่า "กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ" (expert groups)

ขั้นตอนที่ 4 สมาชิกที่แยกเข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปยังกลุ่มเดิมของตน เรียกว่า "กลุ่มบ้าน" (home groups) และอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษามาจาก "กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ" (expert groups) ให้สมาชิกในกลุ่มบ้าน (home groups) ฟังจนครบทุกหัวข้อ และจดบันทึก

ขั้นตอนที่ 5 ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนรายบุคคล และชมเชยกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด

รูปแบบการเรียนรู้หรือรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาให้มีคุณภาพและ

ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 3-6 คน ให้แต่ละกลุ่มละความสามารถกันจัดเป็น 2 กลุ่ม เรียกว่า “กลุ่มบ้าน” (home group) และ “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” (expert groups) สมาชิกของแต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert groups) แล้วนำความรู้ไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มบ้าน (home group) ฟัง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นการเรียนที่ส่งเสริมความร่วมมือและถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ คือการพึ่งพาซึ่งกันและกันผู้เรียนทุกคนจะพึ่งพาความรู้จากผู้เรียนคนอื่น ๆ เพื่อผู้เรียนจะได้ทำผลรวมของคะแนนกลุ่มได้ดีที่สุดโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม

การสอนปกติ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (2545, หน้า 3-7) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาตามแนวที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้นเห็นได้ว่าการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้ให้จำมาเป็นผู้ ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้สื่อและแหล่ง การเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาความสามารถทางอารมณ์โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและ สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ และหาทางแก้ไข ปัญหา การขัดแย้งทั้งความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กรและสังคม สิ่งหนึ่งที่ผู้สอนต้องระลึกถึงอยู่เสมอก็คือ การช่วยเหลือให้ผู้เรียนและพัฒนาตนเองได้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนชุมชน และสังคม แม้ว่า ผู้เรียนจะมีความแตกต่างกันก็ตามดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคมเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นจึงควรนำรูปแบบ และวิธีการสอนที่หลากหลายเข้ามาใช้โดยมุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และการเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการ การบวนการอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อมกระบวนการคิดและกระบวนการวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการ

ต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกันโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สิ่งที่ผู้สอนลืมไม่ได้คือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมได้อย่างสมดุล เช่น แหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั่วไป ที่สำคัญคือโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สถานที่ต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม บุคคลทั้งเพื่อนนักเรียน และบุคคลในชุมชนล้วนแต่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สัมผัส ได้สำรวจ ได้สังเกต ได้ซักถาม ได้สัมภาษณ์ ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน กระตุ้นและให้กำลังใจผู้เรียนที่จะค้นคว้าหาความรู้ ชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีการถกเถียงแก้ปัญหา ทำงานร่วมกันกับเพื่อน รู้จักวางแผน ปฏิบัติงาน เลือกรูปวิธีปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินการปฏิบัติตามแผนงาน และประเมินงาน มีการ ประชุมปรึกษาหารือ ประมวลข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาข้อสรุป ที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สำหรับแนวการจัดการเรียนรู้ระดับช่วงชั้นที่ 4 เป็นการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ดังนี้ คือ อ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ และมีประสิทธิภาพ ดีความ แปลความ ขยายความ เรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่านเลือกอ่านหนังสือและสารสนเทศจากแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตน พัฒนาการเรียนพัฒนาคุณภาพความรู้ทางอาชีพ เขียนเชิงวิชาการ เขียนอธิบาย ชี้แจงโน้มน้าวใจ แสดงทรรศนะ เขียนบันทึกคดีและสารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์ พุดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ใช้ภาษาพัฒนาการเรียน การทำงาน และการประกอบอาชีพ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย เข้าใจวรรณคดีวรรณกรรมในแต่ละยุคใช้หลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น พิจารณาเรื่องที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่งภาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร้อย ศึกษารวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูดตลอดจนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 12-13)

นอกจากนี้ ในการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดทำแผนการสอนเอาไว้เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย เนื่องจากการวางแผนการสอนเป็นเป็นการจัดโปรแกรมการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้การวางแผนการสอนต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย และเกิดประโยชน์ต่อการเรียน การสอนสูงสุดเสมอการวางแผนการสอนจึงมีความจำเป็นกับผู้สอนทุกคนแม้จะเป็นผู้ที่มิประสบการณ์ในการสอนมาเป็นเวลาหลายปีแล้วก็ตามการวางแผนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าการสอนของตนเดินทางไปในทิศทางใดหรือทาบว่าจะสอนอะไร ด้วยวิธีไหน

สอนทำไม สอนอย่างไร จะประเมินผลอย่างไร ช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้สอนจะมีความพร้อมจากการวางแผนหรือแนวทางในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า การเรียนการสอนนั้นจึงจะดำเนินไปอย่างราบรื่นประหยัดเวลา มีประสิทธิภาพ และผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีรายละเอียดชัดเจนถึงกิจกรรมนักเรียน บทบาทของครู การใช้สื่อ การวัดผล จนผู้อ่านมองเห็นภาพพฤติกรรมจริง ๆ ในห้องเรียนได้สมบูรณ์ จึงถือว่าเป็นแผนการสอนที่ดีและไม่จำเป็นต้องทำบันทึกการสอนอีกก็ได้ เพราะแผนการสอนที่ชัดเจนใช้แทนบันทึกการสอนได้ “ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอนที่เน้นกระบวนการ” ว่าแผนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามความมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเองโดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง
4. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสอนปกติ ผู้วิจัยดำเนินการสอนปกติโดยยึดรูปแบบแผนการสอนที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2544 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. สาระการเรียนรู้
5. กระบวนการเรียนรู้
6. สื่อและแหล่งเรียนรู้
7. กระบวนการวัดและประเมินผล

สรุปได้ว่าการสอนปกติเป็นการจัดกิจกรรมการสอนที่ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนตามแนวที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้ให้จำมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และ

ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนเองได้อย่างมีคุณภาพและประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างเป็นประโยชน์สูงสุด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้เกิดผลแห่งการเปลี่ยนแปลงใน 3 ด้านของผู้เรียน คือ ด้านความรู้ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทัศนคติ หมายถึง ความสนใจหรือมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานั้นและด้านพฤติกรรม หมายถึง ทักษะปฏิบัติ ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 12) ดังที่จะอธิบายแต่ละด้านต่อไปนี้

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาตัดสินผลการ เรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลักของการวัดผลการศึกษา ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2545 ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ผลสำเร็จ, ความสำเร็จ ยังมีนักการศึกษาที่สนใจในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

ภัทรา นิคมานนท์ (2544, หน้า 7) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้มาในอดีตว่า รับรู้ไว้มากน้อยเพียงไร โดยทั่วไปแล้วมักใช้วัดหลังจากการทำกิจกรรมแล้ว เพื่อประเมินการเรียนการสอนว่าได้ผลเพียงไร

วิไล ราชภัณฑ์ (2541, หน้า 8) ให้ความหมายของคำว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ คือความสำเร็จหรือความสามารถในด้านความรู้ ทักษะ สมรรถภาพทางสมองจากการเรียนในวิชาต่าง ๆ โดยพิจารณาจากคะแนนสอบ

ชวาล แพร่ตกุล (2547, หน้า 7) ให้ความหมายของคำว่า "ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน" ว่าเป็นความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของสมอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพของสมองด้านต่าง ๆ

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่นักการศึกษาได้อธิบายไว้กล่าวมาสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถด้านสมอง ลักษณะบุคลิกภาพ ทักษะและร่างกาย

2. ผลสัมฤทธิ์ที่เกี่ยวกับทักษะภาษาและหลักการใช้ภาษา

อุทุมพร จามรมาน (2535, หน้า 79) ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวกับทักษะทางภาษา ดังนี้

1. ทักษะการฟัง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวกับทักษะการฟัง ได้แก่ การฟังถูกต้องและการฟังเข้าใจ

2. ทักษะการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวกับทักษะการอ่าน ได้แก่ การอ่านออกเสียงถูกต้อง การอ่านในใจอย่างเข้าใจ ความเร็วในการอ่าน การอ่านแล้วแปลความตีความ สรุปความถูกต้อง

3. ทักษะการพูด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวกับทักษะการพูด ได้แก่ การพูดได้ถูกต้องทั้งจังหวะคำ เสียงสูงต่ำ เสียงยาวสั้น พูดได้ครบถ้วนตามเนื้อความ พูดโต้ตอบด้วยเหตุผล พูดเพื่อสื่อความหมาย

4. ทักษะการเขียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกี่ยวกับทักษะการเขียน ได้แก่ การคัดลายมือ การเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เครื่องหมายวรรคตอน การเขียนสื่อสารความหมายได้ถูกต้อง ความเร็วในการอ่าน

3. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อุทุมพร จามรมาน (2535, หน้า 25-37) ได้กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียน เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และตามการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนของครูผู้รับผิดชอบอีกประการหนึ่ง คือการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนอกระบบโรงเรียน เป็นการวัดความรู้ความสามารถของนักเรียน ตามลักษณะการจัดการศึกษา ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2538, หน้า 55) ได้แบ่งเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (teacher made test) หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูสร้างขึ้น เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียน เป็นการวัดความรู้ของนักเรียนเพื่อสอนซ่อมเสริม หรือเป็นการดูความพร้อมที่จะเรียนเนื้อหาบทเรียนต่อไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สอน

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดสอบคุณภาพหลายครั้งจนมีคุณภาพดีพอ จึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ สามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบเพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนอื่นๆ ได้ แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือดำเนินการสอนวิธีสอน และมีมาตรฐานในด้านการแปลคะแนน

สมบูรณ์ ชิตพงษ์และคนอื่นๆ (2540, หน้า 6-7) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ด้านความคิด(cognitive domain) เป็นความสามารถของสมองในด้านความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แยกออกเป็น 6 ชั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ (Bloom) คือ

- ความรู้ความจำ
- ความเข้าใจ
- การนำไปใช้
- การวิเคราะห์
- การสังเคราะห์
- การประเมินค่า

2. ด้านความรู้สึก (affective domain)

- การรับรู้
- การสร้างคุณค่า
- การจัดระบบ
- การสร้างลักษณะนิสัย

3. ด้านทักษะ (characterization)

- การเลียนแบบ
- การทำตามแบบ
- การหาความถูกต้อง
- การทำอย่างถูกต้อง
- การทำโดยธรรมชาติ

สมนึก ภัททิยธนี (2544, หน้า 73) ได้แบ่งเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบซึ่งในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบวัดสมรรถภาพของสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ผ่านมา ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (teacher made test) หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูสร้างขึ้น เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียน เป็นการวัดความรู้ของนักเรียน หรือเป็นการดูความพร้อมที่จะเรียนเนื้อหาบทเรียนต่อไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สอน

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองคุณภาพหลายครั้งจนมีคุณภาพดีพอ จึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ ใช้เป็นหลักเปรียบเทียบเพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนอื่นๆ ได้ แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือดำเนินการสอน วิธีสอน และมีมาตรฐานในด้านการแปลคะแนน

ศิริพร ทูเครี (2544, หน้า 45 – 46) ได้กล่าวถึงเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะดังนี้

1. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกด้าน ผู้สอนต้องวางแผนโดยกำหนดเป้าหมายใหญ่และตั้งจุดประสงค์เฉพาะให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามด้านใดตลอดจนตั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการนิยมเรียกว่า “จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม” สามารถวัดและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนได้
2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดความเจริญงอกงามของผู้เรียนที่เรียนว่าก้าวหน้าไปสู่จุดประสงค์ที่วางไว้ หมายความว่าผู้สอนควรทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ
3. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะเน้นความสามารถที่จะใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์หรือนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้
4. การวัดผล ควรเน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ของสิ่งที่เรียนเพื่อที่จะนำไปใช้ในระยะเวลาต่างๆ ควรเน้นความเข้าใจมากกว่าความจำข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียว
5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้วัด ถ้าผู้สอนใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัด ขีดจำกัดของข้อสอบคือการเลือกตัวแทนของเนื้อหาที่เรียนมาเขียนข้อสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนน การตีความหมายของคะแนน
6. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้สอนไม่สามารถวัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงทุก ๆ อย่างของผู้เรียนได้ สิ่งที่วัดเป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมเท่านั้น จึงต้องระวังในการเลือกตัวแทนที่ดี

นัยนา จันตะเสน (2547, หน้า 54) ได้กล่าวว่าเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความสามารถที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมาของผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการสร้างเครื่องมือในรูปแบบของแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้วัดความพัฒนาของผู้เรียน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความจำ ด้านความรู้ลึก และด้านทักษะการเรียนรู้ ของผู้เรียน และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดสมรรถภาพทางสมอง ความสามารถที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของนักเรียน อีกทั้งยังเป็นการวัดความรู้ของนักเรียนเพื่อสอนซ่อมเสริม หรือเป็นการดูความพร้อมของผู้เรียนที่จะเรียนเนื้อหาบทเรียนต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่สร้างขึ้นเอง โดยผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพเพื่อให้แบบทดสอบมีคุณภาพเชื่อถือได้ โดยยึดผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถของผู้เรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์กับการสอนปกติ

เจตคติต่อการเรียน

เจตคติเป็นเรื่องของความคิดเห็น และความรู้สึก ของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ที่ฝักใฝ่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้และประเมินค่าจากสิ่งนั้น เกิดจากอารมณ์ตามความคาดหวังควบคู่กันไปกับความรู้รับรู้นั้น และมีผลต่อความคิด รวมทั้งเกิดปฏิกิริยาในใจของเราที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีแนวโน้มที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่า พฤติกรรมภายนอก

1. ความหมายของเจตคติต่อการเรียน

ประสาธ อิศรปริดา (2523, หน้า 177) กล่าวว่า เจตคติเป็นที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น และความรู้หรือความจริงรวมทั้งความรู้สึกที่เราประเมินค่าออกมาทั้งในทางบวกและทางลบ

ยุพิน พิพิธกุล (2527, หน้า 13) กล่าวว่า "เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของคนที่ มีต่อสิ่งเร้าอันเป็นสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น บุคคล วัตถุ เหตุการณ์ ซึ่งความรู้สึกนี้อาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ"

พรรณิ ช. เจนจิต (2528, หน้า 288) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจและไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันไป

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2533, หน้า 120) กล่าวว่า เจตคติเป็นกิริยาท่าทีรวมๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมหรือความโน้มเอียงของจิตใจซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่งๆ เช่น ต่อวัตถุ สิ่งของ และสถานการณ์ต่างๆ ที่สำคัญ โดยจะแสดงออกในทางสนับสนุน (Positive) ซึ่งมีความรู้สึกเห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้นหรือแสดงออกในทางต่อต้าน (Negative) ซึ่งมีความรู้สึกไม่เห็นดีไม่เห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้น

กุค (Good, 1959, หน้า 48) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการสนับสนุน หรือคัดค้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ เช่น รักเกลียดหรือกลัว หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น ๆ

อนาสตาซี (Anastasi, 1976, หน้า 480) ให้นิยามคิดว่า เจตคติหมายถึงความโน้มเอียงที่จะแสดงออกในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่างๆ เจตคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถสรุปพาดพิง (Inferred) จากพฤติกรรมทั้งที่ต้องการใช้ภาษาและไม่ต้องการใช้ภาษา

กล่าวโดยสรุป เจตคติต่อการเรียน หมายถึง ความคิดเห็น ความนึกคิดความรู้สึก ของนักเรียนที่มีต่อ การเรียน ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังที่ได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้น โดยจะแสดงออกในทางบวก (positive) คือ เห็นชอบด้วย หรือ สนับสนุน และทางลบ (negative) คือ ไม่เห็นด้วยหรือไม่สนับสนุน เป็นต้น

2. ประเภทของเจตคติ

ในการศึกษาเจตคติเป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงคุณลักษณะความคิด ความรู้สึก ความเหมาะสม ความต้องการ ซึ่งเจตคติแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. เจตคติในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (affective attitude) ประสบการณ์ที่คนหรือสิ่งของได้สร้างความพึงพอใจและความสุขจะนำไปมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ตลอดจนคนอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน

2. เจตคติทางปัญญา (intellectual attitude) เป็นเจตคติที่ประกอบด้วยความคิดและความรู้สึกเป็นแกน บุคคลอาจมีเจตคติบางส่งบางอย่างโดยอาศัยการศึกษาจนเกิดความซาบซึ้งเห็นดีเห็นงามด้วย เช่น เจตคติต่อศาสนา เจตคติที่ไม่ดีต่อบาเสพติด

3. เจตคติทางการบวการกระทำ (action-oriented attitude) เป็นเจตคติที่พร้อมจะนำมาปฏิบัติ เพื่อสนองความต้องการของบุคคล เจตคติที่ดีต่อการพูดจาที่ไพเราะอ่อนหวานเพื่อให้คนอื่นเกิดความนิยม เจตคติที่ดีต่องานในสำนักงาน

4. เจตคติทางด้านความสมดุล (balanced attitude) ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ เจตคติทางปัญญาและเจตคติทางการกระทำเป็นเจตคติที่สามารถตอบสนองต่อความพึงพอใจในการทำงาน ทำให้บุคคลสามารถทำงานตามเป้าหมายของตนเองและองค์กรได้

5. เจตคติในการป้องกันตนเอง (ego-defensive attitude) เป็นเจตคติที่เกี่ยวกับการป้องกันตนเองให้พ้นจากความขัดแย้งภายในใจ ประกอบด้วยความสัมพันธ์ 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ด้านความรู้สึกและอารมณ์ ด้านปัญญาและด้านการกระทำ

3. องค์ประกอบเจตคติ

ประสาธ อิศรบริดา (2523, หน้า 177-178) กล่าวว่าเจตคติดีมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (cognitive component) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ข้อเท็จจริง หรือสังเขปเกี่ยวกับสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (affective component) ได้แก่ ความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ ชอบ ไม่ชอบ

3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มของการกระทำ (action tendency component)

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 66-67) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วเจตคติประกอบด้วย 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมความเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้นๆ

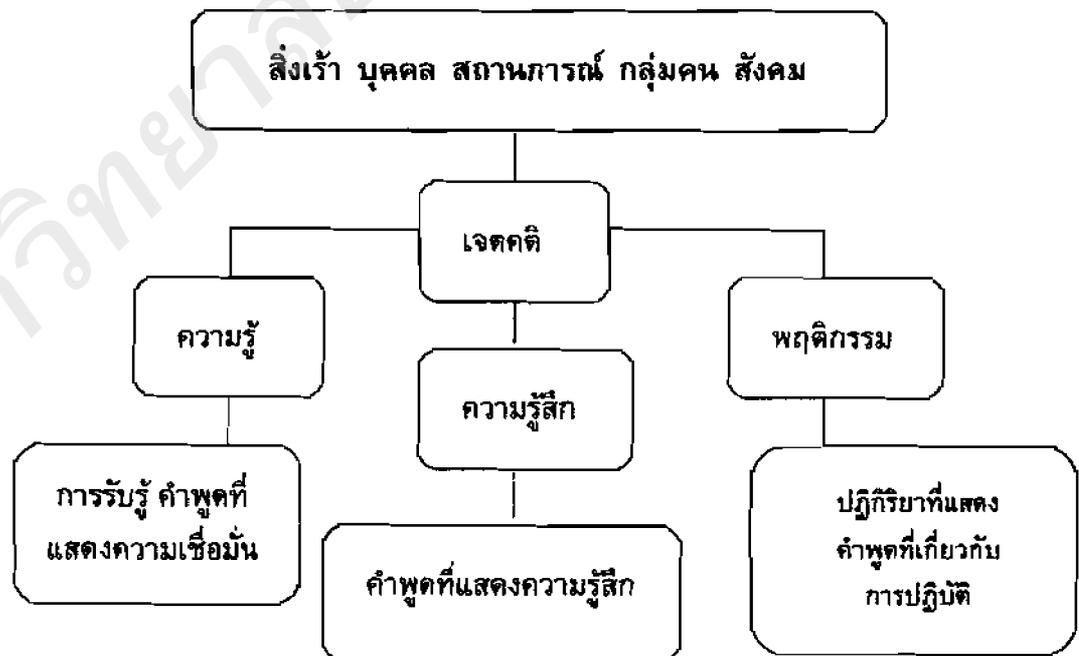
1. องค์ประกอบด้านอารมณ์ (affective component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่างเป็นผลเนื่องมาจากที่บุคคลประเมินค่าสิ่งเร้านั้นแล้วพบว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการดีหรือเลว

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (feeling component) เจตคติบางอย่างจะประกอบด้วยความรู้สึกความเข้าใจมาก แต่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์น้อย เช่น เจตคติต่องานที่ทำส่วนเจตคติที่มีต่อแฟชั่นเสื้อผ้าจะมีองค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์สูง แต่องค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจต่ำ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการประเมินค่าให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องประกอบด้วยทั้งสามองค์ประกอบเสมอ แต่จะมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไป โดยปกติบุคคลมักแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ แต่ก็ไม่เสมอไปทุกกรณี ในบางครั้งเรามีเจตคติอย่างหนึ่งแต่ก็ไม่แสดงพฤติกรรมตามเจตคติที่มีอยู่ก็ได้

เทรนดิส (Triandis, 1971, p. 3) เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้แสดงภาพประกอบเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบแต่ละส่วนของเจตคติมีความสำคัญ

ภาพ 2 ภาพประกอบเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติ
ที่มา: (Triandis, 1971, p.3)

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 67-68) กล่าวว่า เจตคติมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่ามีประสบการณ์ที่เหมือนกันอาจมีเจตคติที่ต่างกันก็ได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น
2. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองของสิ่งเร้าภายในของจิตใจ มากกว่าภายนอกที่สังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อน
3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมิน คือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าประเมินว่าชอบ พอใจ หรือเห็นด้วยก็ถือเป็นไปในทางที่ดี ถ้าประเมินออกมาในทางที่ไม่ชอบ ไม่พอใจก็ถือเป็นไปในทางที่ไม่ดี
4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณน้อยในความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมากก็มีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มสูงไปในทางหนึ่ง
5. เจตคติมีความคงทนที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้นการยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก
6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมทางจิตใจ ถ้าไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเมื่อถูกกระตุ้น
7. เจตคติต้องมีสิ่งเร้าจึงจะมีการตอบสนองขึ้น ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออกนั้นก็ปรับปรุงให้เหมาะกับสภาพของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

4. การเกิดและการเปลี่ยนเจตคติ

พรณี ช.เจนจิต (2528, หน้า 288-289) ได้กล่าวถึงเจตคติ ดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องของการเรียนรู้ เนื่องจากการอบรมตั้งแต่เด็ก เป็นลักษณะค่อย ๆ ซึมซับจากการเลียนแบบพ่อแม่และคนข้างเคียง ไม่ต้องมีใครสอน
2. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล
3. เจตคติเกิดจากการรับถ่ายทอดจากเจตคติที่มีอยู่แล้ว เช่น การรังเกียจฉิว
4. เจตคติเกิดจากสื่อมวลชน

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 64-70) ได้กล่าวถึงการเกิดเจตคติไว้ว่า เจตคติเกิดขึ้นได้ดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมในสังคม
2. เกิดจากการสร้างความรู้สึกจากประสบการณ์ของตนเอง

3. ประสบการณ์ที่ได้รับจากเดิมมีทั้งบวกและลบ ซึ่งจะส่งผลต่อเจตคติต่อสิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกัน

4. การเลียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญ และรับเอาเจตคตินั้นมาเป็นของตนเอง หากประสบการณ์ที่เราได้รับเพิ่มเติมแตกต่างจากประสบการณ์เดิมเราก็เปลี่ยนเจตคติได้ ซึ่งการเปลี่ยนเจตคติมียู่ 2 ทาง คือ

4.1 การเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกัน (congruent change) หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลเป็นไปในทางบวก จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติใดเป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบ

4.2 การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง (incongruent change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกจะลดลงและไปเพิ่มทางลบ

การเปลี่ยนเจตคติ เจตคติเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งสองทิศทาง คือ เจตคติที่เปลี่ยนไปในทางเดียวกันกับเจตคติที่เปลี่ยนไปคนละทิศทาง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของเจตคติเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่อไปนี้

1. ความสุดขีด (extremeness) เจตคติที่อยู่ปลายสุดเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่รุนแรงนัก เช่น ความรักที่สุดความเกลียดที่สุดเปลี่ยนแปลงยากกว่าความรักและความเกลียดที่ไม่มากนัก

2. ความซับซ้อน (multicomplexity) เจตคติที่เกิดจากสาเหตุเดียวกันเปลี่ยนได้ง่ายกว่าเกิดจากหลายๆ สาเหตุ

3. ความคงที่ (consistency) เจตคติที่มีลักษณะคงที่ยาก หมายถึง เจตคติที่เป็นความเชื่อฝังใจเปลี่ยนยากกว่าเจตคติทั่วไป

4. ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง (interconnectedness) เจตคติที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยเฉพาะที่เป็นไปในทางเดียวกันเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่มีความสัมพันธ์ไปในทางตรงกันข้าม

5. ความแข็งแกร่งและจำนวนความต้องการ (strong and number of wants served) หมายถึง เจตคติที่มีความจำเป็น และความต้องการในระดับสูงเปลี่ยนได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่แข็งแกร่งและไม่อยู่ในความต้องการ

6. ความเกี่ยวเนื่องกับค่านิยม (centrality of related values) เจตคติหลายเรื่องเกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อว่าค่านิยมนั้นต้นน้ำปรารถนาจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก
ประโยชน์ของเจตคติ

สงวน สุทธิเดิศจุณ, และคนอื่นๆ (2522, หน้า 103) กล่าวว่า เจตคติมียุทธศาสตร์ต่อบุคคลหลายประการ คือ

1. ช่วยให้เราเตรียมพร้อมเพื่อกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งให้สำเร็จลงด้วยดี
2. ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ เพราะเจตคติเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ

3. ทำให้รู้ล่วงหน้าว่าผลที่ได้จะเป็นอย่างไร ถ้าบุคคลมีเจตคติอย่างนั้นอะไรจะเกิดขึ้น

4. ช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ปรารถนา เพราะสามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเจตคติที่นักเรียนควรมีต่อการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยก็คือ มีความรู้สึกภูมิใจในภาษาประจำชาติของตน เพราะภาษาเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและความมีเอกราชของชาติ ครูควรจูงใจ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเต็มใจที่จะรับการฝึกฝนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีและคล่องแคล่ว ถ้าหากครูสำรวจ พบว่า นักเรียนมีความเบื่อหน่าย หรือมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการใช้ภาษาไทยแล้ว ครูก็ต้องริบหาสาเหตุว่าอะไรเป็นสาเหตุเช่นนั้น ถ้าหากว่าสาเหตุมาจากวิธีการสอนของครูมีความบกพร่องอยู่ ครูก็ต้องริบหาหนทางในการปรับปรุงวิธีการสอนเสียใหม่ พยายามหาวิธีจูงใจโดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ผลที่ตามมาก็คือความประทับใจ สนใจ และรักที่จะเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปิยะฉัตร ขาวแก้ว (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อทักษะการทำงานร่วมกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 104 คน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์กับการสอนแบบปกติ และเปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสนี ฤนนอก (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเมืองการปกครอง โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

นวลอนงค์ ทวีทรัพย์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตยา เตโช (2547, บทคัดย่อ) โดยสรุป วิธีการสอนแบบกลุ่มจิ๊กซอว์ ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มดี มีความรับผิดชอบต่องานที่กลุ่มมอบหมายทุกคนมีส่วนร่วม และได้ฟังพากันเพื่อผลงานของกลุ่ม ซึ่งเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวิธีที่มีความคิดสร้างสรรค์ จึงเหมาะสมสำหรับครูสอนวิชาภาษาไทย หรือวิชาอื่น ๆ ที่จะได้นำไปพัฒนาการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

เยาวลักษณ์ พงศธรวิวัฒน์ (2547, บทคัดย่อ) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมจิ๊กซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ จิ๊กซอว์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เอลลิส (Ellis, 1981, p.3537-A) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเรียงความระหว่างนักเรียนที่เรียนตามปกติกับนักเรียนที่เรียนกันแบบร่วมมือกันเรียนรู้เกรด 11 ผลจากการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้นั้นมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติกับครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มีกินส์ (Meekins, 1987, p. 421) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับการสอนแบบปกติ ทดลองกับนักเรียนเกรด 5 จำนวน 55 คน ใช้เวลาในการศึกษาทดลอง 18 วัน ผลการศึกษาทดลองพบว่า นักเรียนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันมีความก้าวหน้าทางวิชาการมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วาเลนติโน (Valentino, 1988, p.379) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมหาวิทยาลัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเป็นทีมกับการสอนปกติที่มีครูบรรยายและอภิปราย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเป็นทีมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติที่มีครูบรรยายและอภิปรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิลเลียมส์ (Williams, 1988, p. 3611) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือกันโดยใช้การผสมผสานระหว่างเทคนิค STAD กับ เทคนิค JIGSAW และ TGT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในรัฐออลาฮามา พบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือกันโดยใช้การผสมผสานระหว่างเทคนิค STAD กับเทคนิค

JIGSAW และ TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อีเซล,และคนอื่นๆ (Ezell, & others, 1992, p. 205) ศึกษาการใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนในการสอนแบบความสัมพันธ์ของคำถามกับคำตอบสำหรับการอ่านเพื่อจับใจความ โดยใช้นักเรียนเกรด 3 จำนวน 23 คน การติดตาม การฝึกความสัมพันธ์ของคำถามคำตอบแบบเพื่อนช่วยเพื่อน จะช่วยฝึกการถามและตอบในห้องเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนปฏิบัติการสร้างคำถามและตอบคำถามได้ดีขึ้น การประเมินผลทางสังคมก้าวหน้าทุกด้าน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์นั้น ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มนักเรียนที่เกิดการแข่งขันระหว่างกลุ่มทำให้มีแรงจูงใจในการเรียน นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ จะมีผลสัมฤทธิ์และ เจตคติทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ

งานวิจัยที่ผู้วิจัยหลายๆ ท่านได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเข้าช่วยในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ นั้นทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือกันให้ผลดีทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ ความก้าวหน้าทางด้านความคิด ความรู้สึก อีกทั้งยังเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไขด้วยตนเอง ทำงานได้เป็นกระบวนการและฝึกการทำงานเป็นทีม จึงจะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่และเรียนอย่างมีความสุข